БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 110 (10478) | 1964 оной майн 10, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА— АГРОНОМОЙ ШАЛГАЛТА

«Баялигай ехэ — газарта» гэжэ улад зомнай дэмы юрэ хэлэнэгүй ха юм даа. Зүгөөр газарай энэ ехэ баялигые ашаг үрэ ехэтэйгөөр хэрэглэлгын үндэһэ һууринь имагтал эртэ хабарһаа эхи табиһан ёһотой байһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. Тиимэһээ ерэхэ намарай ороoһо таряанай, үбһэ ногооной, мүн бусад ургамалнуудай үндэр ургаса абахын түлөө ехэ добтолгото тэмсэл республикымнай колхоз, совхозуудай таряалан дээгүүр эршэ түгэсөөр долгилжо байна.

Мүнөө энэ халуун хаһын үедэ газар баялигта эзэн ёһоор, үнэн сэдьхэлэй энэрхы сэдьхэлээр ханданаб, тэндэл хэзээдэшье, бүри заабол ашаг ехэтэ үрэ дүн туйлагдадаг, туйлагдахашье байһаниинь эли тодотой. Гэбэшье республикын ажахы бүхэндэ, нютаг, аймаг бүхэндэ нэгэ жэгдэ алибаа ургамалай үндэр баян ургаса абтадаггүй байһаниинь арсахын аргагүй. Энэ ушарта «хүйтэн, унжагай хабар болоо, бороо хура ороогүй, ган гасуур дайраа» гэһэн шалтаг дурдагдажа нютаг нютагта нэгэнтэ бэшэ үзэгдэдэг гээшэ. Үнэндөө энэ тиимэ бэшэ. Муу ургасын абтаһанда гансахан байгаалиин уларил гэм бэшэ, харин манай зарим агрономууд ехэ гэм зэмэтэй байдаг гэжэ руунь тэмдэглэмээр.

Хүдөө ажахы дээрэ химиин гайхамшагта хүсэ шадалые үргэн хэмжээтэйгээр хэрэглэдэг болохо тухай КПСС-эй ЦК-гай февралиин пленумэй абаһан түүхэтэ шиидхэбэри баһа ямар айхабтар ехэ удхатай байгаа гээшэб! Иимэ түүхэтэ үе сагта манай эрдэмтэ агроном бүхэн оюун бэлигээ, хүсэлэл оролдолгоёо, эдэбхи үүсхэлээ газар баялигай үрэжэлтэйгөөр хэрэглэжэ, үндэр баян ургаса абадаг болохын түлөө зорюулха гол уялгатай.

Агрономой хүндэтэ нэрэ зэргые дээрэ үргэжэ, эрдэм наукын туйлалтануудые, түрүү онол аргануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, шэнэ туршалгануудые хэжэ, хиналта шалгалтые зүбөөр бэелүүлжэ ябадаг нүхэдэй нэрэ алдарые дурдахаар. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхоз газар таряалан эрхилхэ ёһоор, агротехникын дээдэ шатын эрилтын гуримаар эрхилдэг ажахы гэжэ тоологдодог. Тус артелиин ороoһо таряа ехээр ургадаг болоһон амжалтада агроном Станислав Дмитриевич Унич нүхэрэй хубита нилээд ехэ.

Имагтал таряалангаа эрхим шанартайгаар минарлан элдүүрилжэ, тарилгынгаа талмайнуудые зүбөөр хубааридаг, нютагтаа тогтожоһон сортовой үрэһөөр тарилга хэдэг, хабарай паарай хэмжээнүүдые эрид хороожо, пропашной ургамалнуудай талмай үргэдхэһэн дээрэһээ тус колхоз шэниисын тарилгые һүүлэй табан жэлэй турша хоёр дахин үргэдхөө. Тиигээд хэрбээ тэрэ үедэ гүрэндөө гектар бүриһөө оройдоол 3 центнер ороoһо тушааһан һаа, харин мүнөө 10 центнертэ хүргэһэн байна бшуу. Тракторист бүхэниие, мэргэжэлшэн бүхэниие хабарай тарилгын үедэ хэһэн ажалдаа ёһотой эзэн байхаар хүмүүжүүлэн һургаһан, өөрынгөө хэһэн хүдэлмэриие өөрөө хинан шалгадаг болгохо хүрэтэр харюусалгыень дээшэлүүлһэн ябадал агрономойл ажал ябуулга, эмхидхэлгэһээ болонхой. Энэл ёһо заншалаараа эндэхи механизаторнууд мүнөө жэлэйнгээ хабарай тарилгые хэжэ байһан үетэй.

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин «Сибиряк» колхозой агроном Иннокентий Степанович Елшин 1958 онһоо хойшо хүдэлжэ байна. Энэ нүхэрнай таряан ажал дээрэ хими үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө олонһоо оролдогшодой, элдэб һонин туршалга хэгшэдэй нэгэн гээшэ. Үнгэрһэн жэлдэ тус колхоз 805 гектар таряаланда аммиагтай уһа шэнгэн бордоо үтэгжүүлһэнэй ашаар гектар бүриин ургасые 5—12 центнерээр нэмээһэн байха юм. Минеральна үтэгжүүлгын амтые танисан «Сибиряк» колхозойхид тарилга хэгдэхэ 3500 гектар шахуу таряалангаа аммиагтай уһаар үтэгжүүлхэнь. Мүнөө энэ хүдэлмэри хэрэгүүлэг дундаа ябажа байна.

Агроном алдараа нэрлүүлэн, хойто намар амбаар дүүрэмэ талха тээрмэ хуряажа абахын хойноһоо оролдожо, тарилгын хүдэлмэриие зүб ёһоор хүтэлбэрилэн эмхидхэжэ ябадаг оюун бэлигтэй, үнэн сэхэ зэргы агрономууд олон. Хяагтын XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой главна агроном Владимир Николаев тарилгын хүдэлмэри зүбөөр эмхидхээд байна. Мүнөө тэндэ сүүдхэ бүхэндэ 600 шахуу гектар тарилга хэгдэнэ. Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «...» колхоздо ажалладаг урданай агроном Аполинария Копыловагай нэрэ алдарые эндэ дурдангүй үнгэржэ болохоор бэшэ.

Зүгөөр өөрынгөө эрдэмтэ мэргэжэлтын нэрэ зэргые, эмхидхэхы шадабаряа мэдэрээгүй, өөдэгүй муугаар, нозог нобшоор хабарай тарилгын хүдэлмэриие эмхидхэжэ ябадаг, ажал дээрээ ямаршье тиимэ үрэ дүн харуулдаггүй агрономууд зарим ажахынуудта бии. Тиимэ мэргэжэлтэдэй шалгалтаяа амжалтатайгаар барихань, ямар нэгэн үрэ дүн туйлахань бэрхэтэй хаш.

Нэгэ иимэ ушар дурдая. Түнхэнэй «Сибиряк» колхозтой хаяа залгаад «Маяк» колхоз һууринжанхай. Энэ ажахын главна агрономоор нүхэр Холхоев хүдэлдэг. Тарилгын эхилшоод байхада тус колхозой нилээд ехэ үрэһэн тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, турша нэгэшье килограмм үрэһэгүй һууһаар. 500 гектар таряалан үтэгжүүлхэ хараатай аад, оройдоол 40 тонно аммиагтай уһа асарангүй, тэрэнээ хүрьһэндэ шэнгээхэ түхеэрэлгэшьегүй хабарай тарилгатаа угтаа.

Партийно-гүрэнэй хиналтада туһалагшадай шалгалта хэхэдэнь, тус Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой 120 гектарта таригдаһан горохой үрэһэнэй хахадынь газар дээрээ ирайлдажа хэбтэбэ. Энээн тухай манай газетын мүнөөдэрэй номерто сошордомо дохёо толилуулбо. Ушарынь, эндэхи механизаторнууд жэгдэлэгдээгүй газарта, таарулагдаагүй муу сеялкээр тариһан байгаа. Харин иимэ ёһо бэшэ зүйл тухай колхозой главна агроном нүхэр Никитиндэ мэдүүлэхэдэ, голодоһо гаргагшадые үмэгшэлжэ, өөрыгөө зүбтэйдэ тоожо, алдуугаа мэдэрээгүй байха юм.

Хабарай тарилга — агроном бүхэнэй шалгалта ха юм. Мүнөөл тэрэнээр, тон лэ харюусалгатайгаар механизаторнуудай ажал хүдэлмэриие эмхидхэхэ, агротехникын заабариие наринаар баримталха үе болоно. Тиигэхэтээ хамта хүрьһэнэй болон технологическа эрилтэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ ябадалые нягтаар сахиха, туршалгын хүдэлмэри үргэнөөр эрхилхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые зүбөөр ёһоор ашаглаха тушаа агроном бүхэн анхаралаа онсо зорюулха зэргэтэй. Агроном хадаа шанарай талаар гүрэнэй хинагша байһанаа мартаха ёһогүй.

НҮХЭД АГРОНОМУУД, хабарай тарилгые эрхим шанартайгаар, богони саг соонь үнгэргэжэ, үндэр баян ургаса абаха үндэһэ һуури табилгын тула эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлэел!

АГРОТЕХНИКЭТЭЙ БАТААР ХАНИЛБАЛ, АБТАХАЛ БАЯН УРГАСА

СОШОРДОМО ДОХЁО

АГРОНОМОЙ «ДАЛИ» ДОРО

Эдэ бүгэдые Зэдын үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй эдэбхитэд элирүүлжэ, һаяхан тус колхоздо комитедэй нүүдэл заседани хээ. Энэ заседани дээрэ колхозой главна агроном Петр Никитин муугаар ажаллагшадта эрилтэ табихын орондо, тэдэнэрэй дутагдалые сагааруулхые оролдобо.

Гүйхэнөөр, далантайгаар хахалаад, тэрэнээ огто жэгдэлэнгүйгөөр горох обёос хоёрые холижо тариһаниинь, хахадһаа ехэнхи үрэһэниинь газар дээрээ хэбтэнэ. Теэд энэмнай нэгэ хоёр гектар бэшэ, аяар 120 гектар ха юм.

Яахадаа иимэ муугаар таригдаа гээшэб гээд шалгахада, тэрэниие тариһан сеялкын дискнүүд орой тааруулагдаагүй, ехэ баганууд, тиимэ мүртөө дискнүүдые сэбэрлэхэ түхеэрэлгэ олонхидонь байсагүй, үрэһэнэй гоожохо хоолой нугаршанхай үзэгдэбэ. Тракторист Дамба Раднаев, сеялкэшэд Радна Дампилов, Александр Болсонов гэгшэд «нормо дүүрээл һаа болоо» гэһэндэл, ажалдаа хайша хэрэгээр хандана. Тиихэдэнь тракторно-таряан ажалай бригадир Самбу Намсараев «нюдэ балай, шэхэ дүлии» ябажа ябаха юм.

Мүн энэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Баянай отделенидэшье иимэрхүү баримтанууд шалгалтаар элирүүлэгдээ. Степь гэжэ газарта 10 гектар, полевой станай дэргэдэ 90 гектар шэниисэ плугай ябаһан мүр уруу таригдаа. Тэрээнһээнь боложо үрэһэнэйнь 10—15 процент газар дээрээ хэбтэбэ. Газарынь гүйхэнөөр хахалагданхай, полиин заха тойруулагдажа һайса элдүүрилэгдээгүй байшоо. Эндэхи тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Иннокентий Пашинский баһал шанарай түлөө тэмсэнэгүй.

—Бидэнэр хаана, хайшан гээд хахалхаяа, тарилга хэхэеэ мэдэхэбди. Манда бү заабарилагты. Юрэдөө горох гээшые жэгдээр тарижа болохогүй юм,—гэжэ байжа нүхэр Никитин аашалба.

—Нарин загуун байгаад, шэниисэ хүндэлөөшэнь тарижа болохогүй. Горох тариһан сеялкэмнай заводһоо ерэхэдээ тиимэ дутагдалтай байгаа һэн,—гэжэ хажуудань һууһан колхозой главна инженер нүхэр Злыгостев голодоһо гаргагшадые үмөөрбэ.

Колхозой главна мэргэжэлтэдэй —гүрэнэй хинагшадай иигэжэ байхада хүхирһэн бригадир нүхэр Намсараев:

— Юрэдөө эндэтнай муугаар хахалагдаа, таригдаа. гэхээр бэшэ,—гэжэ буляасалдаба.

Голодоһо гаргагшадые «дали» дороо абаһан главна агроном нүхэр Никитин, бригадир нүхэр Намсараев, главна инженер нүхэр Злыгостев гэгшэдтэ хиналтын комитет зэмэ тохожо, колхоздо хүргэһэн хохидолыень тэдэнэрһээ нэхэжэ абаха эрилтэ артелиин правленидэ табяа.

Д. БАДМАЖАПОВ,
Зэдын управлениин партийно-гүрэнэй хиналтын комитедэй гэшүүн.

Жэгдэрэн ороо

БАРГАЖАН. **(Телефоноор абтаба).** Байгша ондо манай Баргажанай совхоздо тарилгын газар нилээд үргэдхэгдөө. Ганса шэниисэ 3 мянган гектарта таригдахаар хараалагдана.

Совхозоймнай фермэнүүд хабарай хүдэлмэриие бэлэдхэл һайнтайгаар угтаа. Механизаторнууд техникэ зэмсэгүүдээ шанартайгаар заһабарилжа, 800 шахуу гектарта эртын борнойлго хэһэн байгаа. 434 гектар таряалан, 300 гектар сабшалан уһалагдаад байна. 200-гаад гектар хабарай газар хахалагдажа, тарилгада бэлэдхэгдээ.

Мүнөө тарилгадаа жэгдэрэн орожо байнабди. Хамта 100 гаран гектарта шэниисэ, хара таряан таригдаа. Совхозоймнай механизаторнууд үдэр, һүнигүй ажаллажа, тарилгаяа богони болзорто үнгэргэхэ зорилготой.

Д. ВЕТОШКИН,
Баргажанай совхозой хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ.

ЭРХИМЛЭГШЭДТЭ—ШАН

Аймаг дотор тарилгын хүдэлмэри хаа хаанагүй эмхитэй ябана. Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 6200 гектарта эртын тарилга хэхэ түсэбтэй аад, майн 5-най байдалаар 2 мянга гаран гектарта шэниисэ таряа. Эндэхи трактористнууд Виктор Хишиктуев, Анатолий Балдаков, Владимир Буянтуев, Максим Будаев гэгшэдэй даадаг агрегадууд халаанайнгаа даалгабариие 120—140 процент бэелүүлнэ.

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозойхид түрүүшүүлһээ ехэшье гээгдэнэгүй. Һаяхан колхозой правлени, партийна комитет табан хоногой ажалай дүн согсолжо, мүрысөөндэ эрхимлэгшэдтэ шан барюулба. Бригада хоорондын мүрысөөндэ нүхэр Петр Унагаевай хүтэлбэрилдэг тракторно-таряан ажалай бригада түрүүлжэ, дамжуулгын вымпелдэ хүртөө.

— Хабарай тарилгые богонихон болзорто үнгэргэжэ, баян ургаса абаха зорилготойбди. Хэлэһэнээ хүсэлдүүлжэ шадахабди,—гэжэ бригадын түрүү трактористнууд И. Максимов, Д. Бабыкин гэгшэд мэдүүлнэ.

А. СУРМАЧ.

ЗВЕНОНУУД—ТУЛАЖА ГАРАХА ХҮСЭН

Ороoһо таряанай баян ургаса абаха зорилго колхозоймнай механизаторнууд урдаа табинхай. Хабарай хүдэлмэриин эхилһэнһээ хойшо ажалаа бүтээсэтэйгээршье ябуулжа байнад. Майн 5-най байдалаар таригдаха 3900 га шэниисын 1436 гектартань тарилга хэгдээ гэхэ гү, али 36,8 процент дүүргээбди. 100 гектар горохой хахадынь таригдаад байна.

Колхоздомнай оньһожоруулагдаһан 8 звено хүдэлдэг. Эдэ звенонууд ороoһо таряа, кукуруза болон бусад ургамалнуудые ургуулха даалгабаритай юм. Түрүүшын үдэрһөө эхилээд, машина зэмсэгүүдээ бүтээсэтэйгээр ашаглажа, тэдэнэй олонхинь ехэ амжалта туйлажа байнхай. Жэшээлхэдэ, механизатор Василий Павловай хүтэлбэрилдэг звено 733 гектар шэниисэ тариха юм. Мүнөө тэрэнэйнгээ хахадые тарижа дүүргэнхэй. Гектар бүриһөө 12 центнерһээ бага бэшэ шэниисэ абаха хүсэлтэйгөөр ажаллана. Мүн Калистрат Устиновай даадаг звено һайнаар хүдэлдэг.

Оньһожоруулагдаһан звенонууд бүхы хүдэлмэреэ өөһэдөө хэжэ, ороoһо таряа ургуулха болоно. Абтаһан продукциингаа зэргээр түлөөһэндэ хүртэхэ гуримтай.

Энээнтэй хамта манай колхоз жэл бүри саахарай свёклын баян ургаса абажа, олзо доход ехээр оруулдаг болонхой. Мүнөө свёклошод газараа уһалжа, наг шэбхэзөөжэ байна. Саг дулаан байбал, майн 20 багаар свёклоёо тарижа эхилхэбди

Ч. МИТЫПОВ, **Мухар-Шэбэрэй управлениин Калининай нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.**

Тобшо мэдээсэлнүүд

УЛААН-ҮДЭ. Совхозой суута хартаабхашан Акулина Федоровна Мильгуновагай звеногойхид газараа уһалха, наг шэбхээр үтэгжүүлхынгээ хажуугаар үрэһээ үбэлдөө, хадагалһан байраһаа гаргажа, дулаан, һаруул гэртэ оруулба. Үрэһээ 30—40 сантиметр зузаанаар тараажа, яровизаци хэжэ захалаа.

Г. КОЖЕВНИКОВ,
Онохойн совхозой парткомой секретарь.

ХЯАГТА. Михей Банновай хүтэлбэрилдэг 6-дахи тракторна бригада эртын таряа тарилгаараа совхоз дотороо түрүүлжэ ябана. Эдэнэр тарилгаяа Майн 1-нэй һайндэрэй урда тээ эхилээд, мүнөө 2400 гектар таряад байнхай. Шэниисэ бүхыдөө хэрээһэлүүлэн, нарин зуруудтайгаар таригдана. Бригадын трактористнууд бултадаа халаанай даабари дүүргэнэ. Эдэнэр майн 10 хүрэтэр 3500 гектар эртын тарилга хэхэ түсэбөө сүм дүүргэхээр шиидэнхэй. Хабарай тарилгын шанарые отделениие эрхилэгшэ—агроном нүхэр Игумнов нягтаар шалгана.

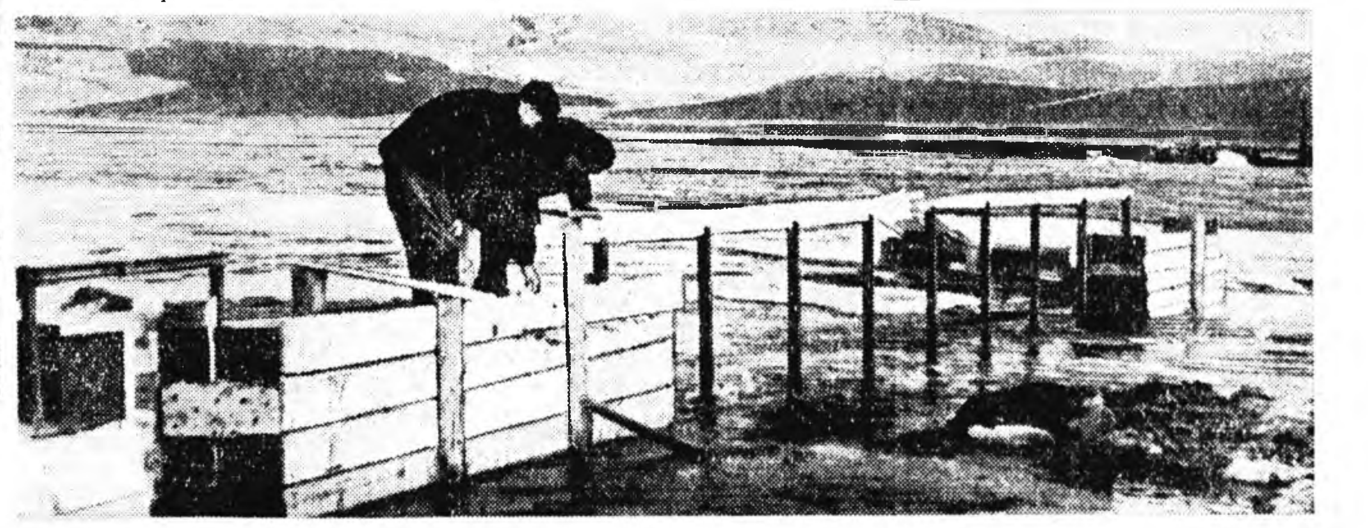
Ф. КУШНАРЕВ,
Погранична совхозой директор.

МУХАР-ШЭБЭР. Урда жэлнүүдтэ таряалан уһалха гээшэ угаа бэрхэшээлтэй байһан. Харин байгша ондо Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойхид энэ хүдэлмэриие оньһожоруулжа шадаа. Механизатор Варфоломеевэй ударидадаг газар уһалагшадай звено культиватораар ута буразда татажа, уһа гүйлгэхэ дүршэл түрүүшынхеэ шудалба. Энэ аргаар тэдэнэр 150 гаран гектар таряалан ундалуулаад байнхай.

С. ВАРФОЛОМЕЕВ,
управлениин инспектор-эмхидхэгшэ.

Түргэн урасхалта Хүдэри голой уһан энэ жэл таряалан, сабшалан дээрэ гаргагдажа, ороoһо таряанай, үбһэ ногооной баян ургаса абахада туһална. Энэ зорилгоор Хяагтын үйлэдбэриин управлениин Хүдэриин совхоз энэ гол дээрэ томо хаалта барижа, уһыень хубаарилан гаргаха түхеэрэлгэнүүдые бодхоогоо.

Зураг дээрэ: Хүдэриин уһалууриин системэнүүдэй управлениин начальник П. В. Агафонов шэнээр баригдаһан хаалтын шанарые шалгажа байна. **А. Климовэй** фото.

Н. С. Хрущев Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада ерэбэ

АЛЕКСАНДРИ, майн 9. (ТАСС). ОАР-ай президент Гамаль Абдель Насерай уряалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүд «Армения» гэжэ теплоходоор Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада албанай хэрэгээр айлшалан мүнөөдэр үглөөнэй 9 часта ерэбэ.

Советскэ правительствые толгойлогшын һуужа ябаһан советскэ «Армения» гэжэ теплоходые далай соо ябахадань ОАР-ай далайн-сэрэгэй флодой корабльнууд угтаа. ОАР-ай агаарай хүсэнүүдэй самолёдууд ниидээ. «Армения» гэжэ теплоходые угтан катер түрүүлэн гаража ерээ. ОАР-ай нэгэдэхи вице-президент маршал Абдель Хаким Амер түрүүтэй ёһолон хүндэлэлгын түлөөлэлгын гэшүүд, тэрэшэлэн СССР-һээ ОАР-та байдаг элшэн сайд В. Я. Ефремов катерта һуужа ябаа. Маршал Амер, ёһолон хүндэлэлгын түлөөлэлгын бусад гэшүүд «Армения» теплоход дээрэ гаража, Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущевые ОАР-ай президент Гамаль Абдель Насерай, ОАР-ай арадай зүгһөө амаршалаа.

«Армения» теплоход портдо аалиханаар ороод, далайн вокзалай түб дунда ерэжэ зогсоо. Нациин салют наяраа. Президент Насер, ОАР-ай Национальна суглаанай түрүүлэгшэ Анвар Садат, ОАР-ай вице-президентнүүд Закария Мохи Эд-Дин, Хусейн Шафии, Хасан Ибрагим, ОАР-ай премьер-министр Али Сабри гэгшэд Н. С. Хрущевые, тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүдые халуунаар амаршалаа.

Советскэ Союзай болон ОАР-ай гимннүүдэй аялга зэдэлээ. Советскэ правительствые толгойлогшо ОАР-ай президент хоёр хүндэлэлэй харуулай урдуур ябажа гараба.

Президент Насер амаршалгын үгэ хэлээ. Н. С. Хрущев харюугай үгэ хэлэһэн байна. Тэдэнэй үгэ хэлэхэдэ нэгэнтэ бэшэ нэрьемэ альга ташалган зэдэлээ, «Хрущев, Абдель Насер мандаха болтогой,»—гэһэн хашхараан дуулдаа.

Удаань Советскэ правительствые толгойлогшо Н. С. Хрущев, президент Насер түмэр замай вокзал тээшэ ошоо.

Бүхы замдань совет арадай түлөөлэгшэдые Александриин олон түмэн хүн зон амаршалаа. Араб-совет хани барисаанай, харилсаа холбооной хүндэлэлдэ, Советскэ правительствые толгойлогшын, ОАР-ай президентын хүндэлэлдэ зорюулан юрөөлнүүд табигдаа.

Гэр байрануудай нюур талада үлгөөтэй уряал лозунгнууд дээгүүр: «Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэ амар мэндэ», «Түрүүлэгшэ Никита Хрущев мандаг», «Совет-араб хани нүхэсэл мандаг», «Асуанай плотина—хани нүхэсэлэймнай гэршэ»,—гэжэ бэшээтэй байгаа.

Н. С. Хрущев, президент Насер, тэдэнтэй суг ябалсаһан хүнүүд тусхай поезддо һуугаад, ОАР-ай ниислэл Каир зорёо.

СОВЕТ-ЧЕХОСЛОВАК ХАНИ БАРИСААН МҮХЭШЭГҮЙ МҮНХЭ!

...шис эзэмдэгшэдһээ ороноо сүлөөһэнһөөнь хойшо үнгэрһэн 19 жэлэй ойтой—Чехословакиин национальна һайндэртэй дашарамдуулан, нүхэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежнев Чехословакиин Социалис Республикын хүтэлбэрилэгшэдтэ — нүхэд Антонин Новотный болон Йозеф Ленартдэ амаршалгын телеграмма эльгээбэ.

...манай оронуудай хоорондохи нягта холбоон, үрэ ашагтай харилсаан, Советскэ Союзай Коммунис партиин Чехословакиин Коммунис парти хоёрой хоорондохи хани барисаан ба хэлбэришэгүй нэгэдэл хоёр арадай амгалан ажабайдалые сахиха бата найдабари боложо, коммунизм тээшээ амжалтатайгаар ...гын үнэнтэ нүхэсэл болоно.

...Чехословакиин компарти бусад коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудтай хамта марксизм-ленинизмын нангин һургаалые үнэн сэхээр сахина, коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай 1957, 1960 оной зүблөөнүүдтэ болоошо зүблөөн дээрэ тодорхойлһон ...дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй гол хараа шугамые ...ын тула эсэшэгүйгөөр тэмсэнэ, социалис ...удай харилсаа бэхижүүлхэ, дэлхэйн коммунис хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүсые жагсаан ...лхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулна.

Чехословакиин Социалис Республикын хүтэлбэрилэгшэд Антонин Новотный, Йозеф Ленарт Чехословакиие Совет армиин сүлөөлһөөр арба юһэн жэлэй ойтой дашарамдуулан нүхэд Н. С. Хрущев, Л. И. Брежневтэ амаршалгын телеграмма эльгээгээ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ совет арадай хэмжээлэшэгүй ехэ хохидолдо орожо туйлаһан түүхэтэ илалтанууд манай арадуудта эрхэ сүлөөтэ, социалис хүгжэлтын зам нээһыень хэзээдэшье мартахагүйбди. Манай арадта тохёолдоһон хүшэр хүндэ тэрэ жэлнүүдтэ Чехословакиин арадууд «Советскэ Союзтай хэтэ мүнхэдөө хамта ябаха!» гэһэн нангин тангариг зүрхэндөө хадуужа ябаа гээд телеграмма соо хэлэгдэнэ.

Маркс, Энгельс, Ленинэй һургаалые творческоор хүгжөөжэ, бүхы коммунис партинуудай нэгэдэл ба жагсаалые бэхижүүлхын түлөө тэмсэгшэ, энэ һургаалые хазагайруулжа байһан ревизионистнууд, догматигуудта эсэргүү тэмсэгшэ КПСС-эй ябуулгые нэгэн һаналтайгаар дэмжэнэбди гээд Чехословакиин хүтэлбэрилэгшэд бэшэнэ.

(ТАСС).

һүүлэй һонин

СЕВАСТОПОЛИИН АЖАЛШАДТА

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет немец-фашис эзэмдэгшэдһээ түрэл городоо сүлөөлһөөрнь хорин жэл болоһон ойтой дашарамдуулан, Севастополь городой ажалшадые халуунаар амаршалба.

Севастополиие хамгаалагшадай эрэлхэг зориг, баатаршалгаар манай Эхэ орон омогорхожо байдаг.

Коммунис общество байгуулха нангин хэрэгтэнь баатар городой бүхы ажалшадта ехэ амжалта хүсэнэбди.

Севастополиин түлөө байлдаанда ами наһаяа үгэһэн баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

КПСС-эй Центральна Комитет,
СССР-эй Верховно Соведэй Президиум,
СССР-эй Министрнүүдэй Совет.

...ен Белла Г. Димитровой орденоор шагнагдаба

...И, майн 7. (ТАСС). Алжирай Арадай Демократическа Республикын президент Бен Белла Болгариин Арадай Республикын Арадай суглаанай президиумэй түрүүлэгшэ Георгий Трайковтай уулзаба.

...колониализм болон империализмда эсэргүү Алжирай арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэлдэ, ...ы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлдэ, Болгариин болон Алжирай арадуудай хоорондохи үнэн сэхэ хани барисаа, ахадүү ёһоной харилсаа хүгжөөхэ хэрэгтэ Ахмед Бен Белла тон ехэ габьяатай байһанайнь түлөө тэрэниие Георгий Димитровой орденоор шагнаха гэһэн Болгариин Арадай суглаанай президиумэй Указ Г. Трайков соносхобо.

Алжирай правительственна делегациин гэшүүд Болгариин орден болон медальнуудаар шагнагдаа.

Һүүлдэнь Бен Белла Г. Трайков хоёрой хоорондо хани халуун хөөрэлдөөн болоо.

Бен Белла, Алжирай правительственна делегациин гэшүүд Болгариин гадаадын хэрэгүүдэй министр Иван Башевтай хамта Георгий Димитровой мавзолей ошожо, венок табяа.

АЖАЛАЙ ХАЛУУН ОХИН СООГУУР

Эдэ үдэрнүүдтэ отделенинүүдэй, мүн совхозойшье конторо соо хүн зон үгы шахуу. Хүн зонтнай хаана юм гэжэ асуубалтнай: «Бултадаа тиишэ... таряалан дээгүүр лэ юм ааб даа» гэжэ харюусаха байха.

Тиимэ даа. Мүнөө ороoһо таряа болон бусад ургамалнуудай баян ургасын түлөө тэмсэлэй халуун үедэ хүнүүдэй конторо соо миил һуултай саг болоод байһан үе бэшэ ха юм. Жаргаланта, Тарбагатай болон Баруун-Хасууртайн үргэн полинууд дээгүүр трактор машинануудай хүнхинэлдэхэнь үдэр, һүнишье замханагүй. Хабарай урихан ольһото газарай хүрьһэндэ алтан шара ороoһон таригдажа байнхай.

Совхозой 2-дохи отделенидэ тарилгын хүдэлмэри нилээд ураг шатай ябана. Эндэ дүрбэн агрегат хүдэлжэ, үсөөхэн хоног соо 250 га хара таряа, 180 га шэниисэ тариба.

— Таряаламнай гол түлэб уһалагдадаггүй, доболиг газарта юм. Тиимэһээ эртын шииг нойтые алдангүйгөөр, тарилгаяа һаадгүйгөөр ябуулхые оролдожо байнабди,— гэжэ отделениие эрхилэгшэ Г. Михайлов хөөрэнэ. Энэ отделенидэ хүдэлдэг механизатор Д. Скворцовой даадаг агрегат 2 сеялкэ шагтагалаад, халаан соо 32—35 гектар хүрэтэр тарилга хэнэ. Мүн Василий Скворцов, Николай Рассадин гэгшэдэй даадаг агрегадууд бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Хахалалга дээрэ трактористнууд Василий Котовский, Алексей Еремеев, Леонид Ефремов гэгшэд «ДТ-54» трактораар һүниин халаанда ажаллахадаа даалгабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Тус совхоздо майн 6-най үдэр механизатор Ким Доржиевай агрегат үдэр соо 31 га тарижа, энэ үдэрэй мэдээгээр ажахы дотороо эгээл ехэ бүтээсэ туйлаа.

Саашадаа иимэ эршэтэйгээр хүдэлбэл, эртын тарилгые эгээл богони болзор дотор тарихань лабтай. Совхоздо бүхыдөө 1500 гаран гектар ороoһото ургамалнууд таригдаа. Тарилгын хүдэлмэри үдэрһөө үдэртэ улам шангадана.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.
Хоринин управлени
Үдын совхоз.

АВТОКЛУБ АЙЛШАЛЖА ЭХИЛЭЭ

Бэшүүрэй Культурын байшангай коллектив тарилгын эхилхэтэй сасуу полевой станууд дээгүүр айлшалжа эхилбэ. Түрүүшын зүргэ Охин-Булагай совхозой 3-дахи отделени тээшэ гаргагдаа.

Ойрын нэгэ үдэрэй сайлалгын үедэ эндэхи механизаторнууд наада хараба. Эндэ ерэһэн айлшад — Культурын байшангай «артистнууд» концерт табяа. Һүүлээрнь агитаторай һонирхолтой хөөрэлдөөн боложо, механизаторнууд ажал тухайгаа, шэнэ арга дүрэ тухайгаа дэлгэрэнгыгээр зүбшэлдөө. Илангаяа тарилга тухай кино харуулһаниинь бүришье һонирхолтой болоо.

Эндэһээ клубайхид «Дружба» колхоз тээшэ зорибо.

Тарилгашадые культурна талаар полевой стан дээрэнь хангаха гэһэн уряалаар тус байшангай эдэбхитэд автоклуб эмхидхэжэ, түрүүшынгээ концерт эндэ харуулһан байна.

Л. ГОМБОЕВ.
Мухар-Шэбэр.

ОЛОНОЙ ЭТИГЭЛ—АМЖАЛТЫН ЭХИН

Гэзгдэлһээ гараха талаар „Эрдэм" колхозой хэһэн түрүүшын алхамууд

I. ТОБШО ТЭДЫГЭЭР ДУРДАХАДА

«Манай эндэ гандадаг, элһэн хурьһэтэй газарта ургасашье эдтэй ургаха бэшэ. Гэнтэ үһээ хурын болоо һаа, Сэлэнгэ, Сүхэ эрьеһээ халижа, тэдэ тойроноймнай сабшалан, тарялан хамагдашаха... Үбэлжэлгын үедэ малаа арай шамай үллүүлжэ байхада, ямар ашаг шэмэ абалтайб? Колхозоймнай үри шэрэшье урдаа ортохоо болёо, салин хүлһэншье саг соогоо абтанагүй... Одоол эдэ шэнэ түрүүлэгшэ ажахыемнай өөдэнь таталсаха хүн сэрбэ гээбы гэжэ найдантар, баһал талиишаха...».

Иимэрхүү уб урмагүй үгэ зугаа, һанал бодол һүүлэй жэлнүүдтэ «Эрдэм» колхозой гэшүүдэй сэдьхэл гажараадаг болоо һэн. Тиин тудалдаһан бэрхэшээлнүүдһээ тунхарихаяа һанадаг, доторойнгоо арга боломжо дүүрэн хэрэглэхые ёһоор оролдоогүй аад, колхознигууд үлүү ехээр гэмэр гутар гэлдэдэг байжашье болоо.

Тиибэшье колхозой үнэнтэ байдалһаа тобшо тэды баримта дурдабал, һүүлэй гурбан жэлэй туршада энэ ажахы өөдөө дэбжээгүй, зарим талаараа уруугаа орошоһон байна. Хонин ажалыень абаад үзэебди. 1960 ондо 25 мянган хонитой байгаа һаа, нёдондо болоходо тэрэнь гурба мянгаар үсөөрһэн. Ганса үнгэрһэн жэлдэ малай үбһэ хоолоор дуталдаһан, тулюураар харууһалагдаһан дээрэһээ 6290 хони, хурьгад, 237 толгой эбэртэ бодо мал гарзалаа.

Ороохо тарянай, үбһэ тэжээлэй ургасын талааршье баһал иимэрхүү байдал жэл бүри үзэгдэдэг байгаа.

Артелиин хүтэлбэрилэгшэдые шэлэн табиха асуудалда дутуу дунда зүйл үсөөн бэшэ байһан. Жэшээлхэдэ, 1960 онһоо хойшо дүрбэн түрүүлэгшэ һэлгэгдэһэн, үшөө олон мэргэжэлтэд, дунда шатын тушаалтад ондоо ажалда ороһон байха.

Иимэ хойноронди байдалтай саашадаа эбсэбэл, колхоз бүри ехэ гээгдэлдэ орожо магад. Тэд ажахыгаа өөдэнь татаха, хүгжөөхэ арга боломжо эндэхидтэ үгы бэшэ, бии. Хабэ шадалдаа этигэн, ажал хэрэгээ үндэһөөрнь һайжаруулжал, гээгдэлһээ гараха болонобди гэжэ үргэн ниитэ колхознигуудта идхан ойлгуулха, ажал хэрэгыень зүбөөр эмхидхэхэ, эдэбхи үүсхэлыень дэмжэхэ гээшэ колхозой партийна организациин, правлениин нэгэн шухала зорилго болоо һэн.

2. ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Олоной хүсэ шадамараар элсүүлэн, ажахыгаа зүбөөр ударидаха хэрэг нэн түрүүн шадабаритай, мэргэжэлтэй хүнүүдһээ дулдыдаха байһыень эндэхид хараада абаа һэн. Тиигэжэ эмхидхэхы дүй дүршэлтэй, колхозно үйлэдбэриие һайн мэдэхэ Б. Б. Шагдыровые «Эрдэм» колхозойхид нёдондо түрүүлэгшээр һунгаа бэлэй. Дээдэ һургуулитай, ажалдаа һайса мэргэжэһэн В. И. Лукин—главна агрономоор, С. Б. Мижытов—зоотехнигээр, Н. Ю. Юможапов—инженерээр, Ф. Б. Елаев—ветврачаар томилогдоо һэн. Отделениие даагшадаар мүн лэ ажал хэрэгээ һайнаар мэдэхэ, эрдэм һургуулитай нүхэд табигдаһан байха.

Колхозой партийна организациин далан гэшүүдэй гурбанайнь хоёр хуби мүнөө ажахын шиидхэхы һалбаринуудта хүдэлнэ. Гансал энэ жэлэй эхинһээ коммунистнууд Гарма Машиева, Владимир Сандуев, Владимир Цыденов, Даба Дашиев гэгшэд эхэ хонидой отаранuудта ахалагша хонишодоор эльгээгдээ.

Хүдэлжэ байһан газартаа ниитэ зоной дунда ойлгууламжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тодорхой һайнаар, үйлэдбэритэй нягта холбоотойгоор ябуулхаһаа гадна, коммунистнууд ооһэдынгөө дааһан ажал дээрэ үльгэр жэшээ харуулна. Жэшээлхэдэ, коммунист Даба Дашиевай отарынхид нёдондо 100 хонин бүриһөө миил 46 хурьга абаһан һаа, мүнөө 80 хурьга түлжүүлжэ байна. Һаалишад, партиин гэшүүд Дулмажаб Тарбаева, Ашагта Цыбекдоржиева, Ханда Лыкшитова, Эрдэни Хандашкеева үнгэрһэн гурба һарын туршада һаамхай үнеэн бүриһөө 320—400 литр һү һаагаа.

Колхозой ахалагша мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд, нютагай интеллигентнүүд колхознигуудай политическэ, экономическа һуралсалда урда урданайхиһаа эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, үйлэдбэридэ эрдэм ухаанай туйлалтануудые, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар яһала оролдолго гаргажа байнхай.

3. ТООЛОДОГ БОЛОҺОНИИНЬ ҺАЙШААЛТАЙ

Ажахынгаа ямар һалбариие гол болгон, үлэмжэ ехээр хүгжөөхэб, хайшан гэжэ колхознигуудай ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэб, ямар шэнэ юумэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэб гэһэн асуудал шиидхэхын тула правлени, партийна организаци һүүлэй үедэ тодорхой хэмжээнүүдые хараалаад, бодотоор бэелүүлжэ эхилээ.

Колхозой урдаа хараха ажалынь хони үсхэбэрилгэ юм. Ойрын хоёр жэлэй туршада ниитын хонидой тоо толгойе гушан мянганда хүргэхэ, үүлтэрынь һайжаруулха гэһэн хэмжээн хараалагдаад, түрүүшын алхам хэгдэжэ эхилээ. Үбэлэй үедэ хурьгадые түрүүлһэн хонишод мүнөө 100 хонин бүриһөө 75—80 толгой шэнэ түл абаад, тобир һайнаар түлжүүлнэ.

Хонин ажалаа ашаг ехэтэйгээр эрхилбэл, ниитынгээ ажахыда олзотой юм гэжэ хонишод юрэнхыгөөр ойлгохоһоо гадна, мүнөө үйлэдбэриин ямар гаргаша хээд, хэды шэнээнээр тэрэнээ харюулжа боломоор бэ гэжэ бодото байдал дээрэ тоолодог болоо. Нүхэр Дашиевай отарада хонишодой һуралсалай ээлжээтэ хэшээлэй болоходо иимэ һонирхолтой тоо бүридхэгдэһэн байха. Нёдондо тус отарада 320 хурьган түлжүүлэгдэһэн, 700 хонидһоо толгой бүриин 2,2 кг наритар нооһон хайшалагдаһан. Тиигэжэ хэды бага продукциин абтабашье, гүрэнэй худалдажа абадаг сэндэ оруулан тоолоходо, гаргашалагдаһан түхэриг бүхэниинь хоёр солхооб сэбэр олзо асараа бшуу. Тиихэдэ хонин бүриһөө хурьга түлжүүлээд, нэгэ хонинһоо гурбан килограмм ноохо хайшалаад байбал, гаргашалагдаһан түхэриг бүхэндэ гурбан түхэриг түрэсэ абтаха һэн гэжэ хонишод тодорхойлоод, энэ зорилгодо заатагүй хүрэхэ гэжэ шиидээ. Эдэнэрэй жэшээгээр бүхы колхозой хонишод хонин бүриһөө хурьга абахын, һайн шанартай ноохо ехээр хайшалхын тула социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна.

4. ШЭНЭ ОНОЛ АРГА ТУҺАТАЙ

— Гүлгэлжэ байһан голой улаан бургааһа сабшажа, дробилкада оруулжа жэжэлээд, ороохо тарянай гурилтай холижо, хурьгадта, хонидто эдюулжэ байнабди. Тэрэмнай гэмгүйл юумэ хэбэртэй,—гэжэ Ёнхорой отделениие эрхилэгшэ нүхэр Ц-Ц. Цамдинов хөөрөө һэн. Бишыханшье һаа энэ жэшээ дээрэһээ һанамжалан хэлэхэдэ, эрдэмэйхид һүүлэй үедэ үйлэдбэридөө элдэб шэнэ юумэ үргэнөөр хэрэглэдэг болоо.

Гэбэл, бүхы һүнэй гүүртэнүүд, эхэ хонидой отаранууд дээрэ хэмэл һүн буйлуулагдана, нарай малда гидропон аргаар ургуулһан ногоон тэжээл элбэгээр эдюулэгдэнэ. Колхозой түб тосхоной һүнэй фермэ дээрэ гидролиз эһээлгээр һолоомо шанаржуулхын тула хэрэгтэй түхеэрэлгэ бүтээгдээд, мүнөө тэндэ сүүдхэдээ 5—6 тонно шэмэтэ тэжээл үйлэдбэрилэгдэнэ. Тиигэжэ малай тэжээлэй шэмые дээшэлүүлдэг болоһон дээрэһээ һү эрид ехээр һаадаг, һаагдадаг һүнэй 80 процентнь гүрэндэ тушаагдадаг болоо.

Үрэжэл багатай газартайбди гэжэ шалтаад, агротехникын түрүү онол арга хэрэгсээдэггүй байһамнай тон буруу гэжэ агроном нүхэр Лукин таряашад, механизаторнуудтаяа агроминимумэй хэшээл, һуралсал үнгэргэхэдөө нэгэнтэ бэшэ ойлгуулан хэлэдэг һэн. Мүнөө хабарай тарилгын үедэ тэдэнэртээ хамта тодорхой ажаглалта, туршалгануудые хэжэ байна. Жэшээлхэдэ, адли хурьһэтэй газарые жаахан зуруудаар таһалжа тэмдэглээд, элдэб болзорто, ондо ондоогоор элдүүрилхэ, олон янзын сортын ургамалнуудаар тариха, тиигээд тэдэнэй хойноһоо адаглажа, алиниинь булюу һайн байнаб гэжэ тобшолол гаргаха юм. Бүхы ороохото ургамалай талмайе мүнөө жэлдэ имагтал һайн сортын үрэһөөр, 70 процентыень хэрээһэлэн тариха гэжэ түсэблэнхэй.

5. ГАЗАР, УҺАЯА АШАГТАЙГААР ЭДЛЭХЫН ТУЛА

Сэлэнгэ, Сүхэ мүрэнүүдэй үерлэдэг аюулһаа сабшалан, тарялангаа абархын хажуугаар артелиин гэшүүд газараа ехээр уһалдаг болохо талаар тодорхой хэмжээнүүдые харааланхай. Эгээ мүнөө үедэ кукурузын талмай уһалагдантаа. Жэшээлхэдэ, кукурузашан Петр Санжиев хоёр нүхэдтэеэ хамта «ДТ-54» тракторааp хүсэтэ насос хүдэлгэжэ, Сүхэ мүрэнэй уһые минута бүхэндэ 40—50 кубометрээр бүлэжэ, 200 гаран гектар кукурузын поли ундалуулаа. Колхозой кукурузашадай 3 звено мүнөө жэлдэ 450 гектар талмайда энэ ургамал тариханъ. Гектар бүриһөө 350 центнерһөө бага бэшэ ногоон эшэ набша ургуулхабди гэжэ социалис уялга абанхай.

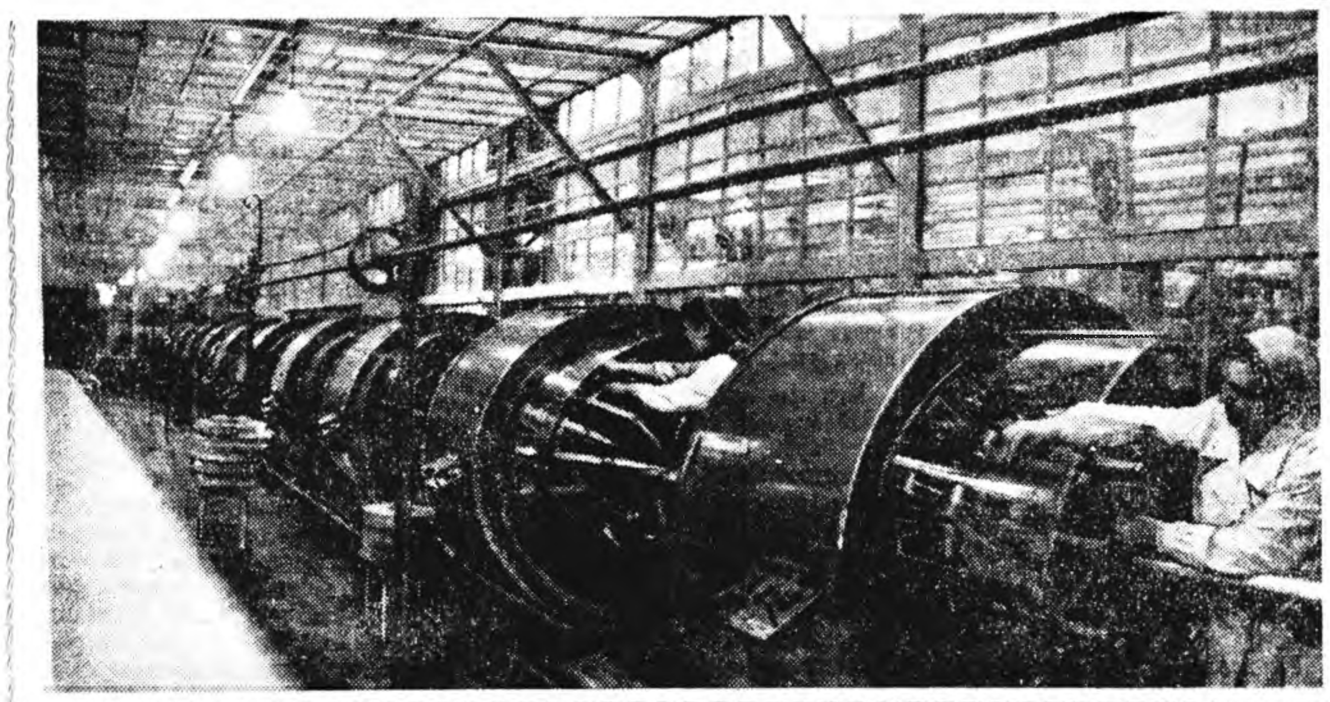
6. ЗАРИМ ТЭДЫ ДҮНГҮҮД

Хамагай хойно шэргүүсэлдэдэг гүүлдэг «Эрдэм» колхозойхид үнгэрһэн намар ургаса хуряалгаяа эмхитэй һайнаар ябуулжа, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн, 18 мянган пүүд ороохо Эхэ орондоо тушаагаа. Энэ амжалтань үбэр-зөөхэйнхидые үнэн зүрхэнһөөнь баясуулһан, этигэл найдалынь бадаруулһан юм. Мүн энэ жэлэй нэгэдэхи кварталай дүн хадаа колхозой ажахын, ехэшье бэшэ һаа, дэбжэлтэтэй байһые харуулна. Үнгэрэгшэ жэл[...] суулхада, 8387 литр һү[...] нер мяхан үлүү ехээр аб[...]

Зүгөөр «Эрдэм» ко[...] ажалдаа бүри һайн амжа[...] ха аргатай байһан ааd[...] гүйсэд хэрэглэнэгүй гэжэ[...] Урда жэлнүүдэйхиһээ һур[...] хитэйгээр үбэлжэлгэ үнг[...] һан мүртөө, тус колхоздо м[...] залха ябадал үзэгдэһөөр. [...] ранууд дээрэ хабарай хур[...] леэгдэжэ байһан аад, тэ[...] бэлэдхэл үгы. Эдэ мэтын [...] нууд юун дээрэһээ гараа[...] нэн түрүүн колхозой парт[...] ганизаци үргэн ниитын [...] лөө ехэтэй эмхидхэлэй, [...] скэ хүдэлмэри ябуулха, [...] мүрысөө эмхидхэхэ талаар [...] лективайнгаа, нютагайнгаа [...] нүүдэй бүлгэмэй хүсэ дүүр[...] лэнэгүй.

Партиин ЦК-гай декабр[...] ралиин Пленумүүд хүдөө [...] үйлэдбэри эрид хүгжөөхын [...] дэм ухаанай туйлалтануу[...] рүү дүй дүршэл үргэнөөр [...] тушаа тодорхой тогтоол, [...] үгөө. Парти, правительствын[...] гаһан анхарал оролдолго, [...] хой туһаламжада бодото хар[...] гон, «Эрдэм» колхозой гэш[...] тынгаа ажалда хэзээ хэзээ[...] урма зоригтойгоор хандаха [...] нэгэн хүсэлтэй. Энэ хадаа [...] тын эхин мүн.

Ц. ДУГАР[...]
Хяагтын управлени.

МОСКВА. «Москабель» [...] хүсэтэ ток дамжуулдаг кабе[...] дые хэдэг ороной томо пред[...] тинуудай нэгэниинь юм.

Братска, Куйбышевска, [...] ско электростанцинуудта [...] лэй предприятиин продукци [...] лэгдэнэ. Хэдэн зуугаад [...] вольт напряженитэй ток [...] жуулдаг тусхай конструкци[...] бельнууд мүн лэ эндэ бүтээ[...]

Зураг дээрэ: ГДР-эй за[...] хэгдэжэ байһан 220 мянган [...] хүсэтэй ток дамжуулха [...] нуудай тусхай машинануу[...] руулагдана.

ТАСС-ай фотохрон[...]

Оньһожоруулагдаһан звеногой дүй дүршэлһөө

БАЯН ХЭШЭГТЭ ХҮРТЭХЭЛ БАЙХАБДИ

Кукуруза ургуулдаг оньһожоруулагдамал звено даажа ажалладаг болоһоор ехэ үшинэйшье бэшэб, мүнөө дүрбэдэхи хабарла угтажа байнаб. Манай звено гурбан хүнһөө бүридэнэ. Намтай сугтаа ВЛКСМ-эй гэшүүд хүбүүд Василий Базаров, минии дүү Григорий Аюшеев гэгшэд хүдэлдэг юм. Ажалдаа яһала дадаа гээшэбди. Кукуруза ургуулха агротехникые улам һайнаар мэдэхэ, шудалхын хойноһоо ехэл оролдодогбди.

«Полиин хатанай» баян хэшэгтэ хүртэхые хүсэбэл, хаһа соонь газараа эрхим һайнаар элдүүрилхэ, тарилгаяа зүб ёһоор харууһалхал хэрэгтэй гэжэ ойлгонхойбди. Оролдолгын лэ хүсөөр кукурузын ургаса жэлһээ жэлдэ дээшэлүүлжэ байдагбди. Хэрбээ түрүүшын хоёр жэлдэ гектар бүриһөө дунда зэргээр 120 центнер ногоон эшэ набша хуряаһан һаа, нёдондо 150 гектар газарһаа гектар бүриһөөнь 450 центнер ургаса абаа һэмди.

Кукуруза таридаг участогууднай манай отделениин түб һуурин болохо Харбяангууд тосхон шадар оршодог. Тэдэмнай нам тэгшэ, наруули аад, шииг нойтоор барагдашагүй, хүрьһэ һайтай газар юм. Участогуудаа жэл бүхэндэ наг шэбхээр үтэгжүүлдэгбди. Үбэлдөө поли дээрэ зөөгдэһэн шэбхэ газар хахалалгын эхилхын урда тээ бульдозероор иишэ тиишэнь түлхюулэгдээд, удаань балуур шэрэжэ, нэгэ жэгдээр тараагдана.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ тарилгаяа майн хорёодоор эхилжэ, арбаад үдэрэй турша соо дүүргэдэг бэлэйбди. Ургасаяа буртаг үбһэндэ барюулхагүйн тулада кукурузын ногооной бултайгаагүйдэ хэрээһэлүүлэн, 2—3 дахин борнойлходо ехэ һайн. Тиигээд ногооной 2—3 набшаһатай болоод байхада, хүнгэн борнойгоор хүндэлөөшэ, утаашань баһа борнойлдог гуримтайбди. Тэрээнһээ уламжалан, саашадаа зурууд хоорондын элдүүрилгые кукурузын эшын 50 сантиметр үндэр болоторнь таһалгаряагүй ургэлжэлүүлхэдэ һайн. Энэ үедэ бүри унтаха, амархаяа мэдэнгүйгөөр хүдэлхэ саг болодог шуу. Тиигээгүйдэ огто таарахагүй ха юм даа. Буртаг үбһэн ургасын дайсан байһаниинь мэдээжэ хэрэг.

Хуряалгаяа манай отделениин кукрузашан Данил Ухеевэй звеногойхидтой суг хэдэгбди. Иигэжэ хүдэлхэдэ ажал бүтэсэтэй, хүсэ ехэтэй байдаг. Техникэ зүбөөр хэрэглэгдэдэг шуу.

Манай звеногой ургуулжа дараһан силосээр ганса энэ отделениин мал тэжээгдэдэг бэшэ, харин Жэмһэгэй отделениин малшад забһаргүй шэрэжэ үбэлжөөгшэ.

Ажалай түлөөһэн абаһан продукциһаа дулдыдахаар зохёогдоһон. Мүн тэрэшэлэн даабариһаа гадуур кукурузын ногоон набша намаа хуряабал, нэмэлтэ түлөөһэ абадагбди. Жэшээнь, үнгэрһэн жэлдэ гол салин хүлһэнһөө гадна, 260 түхэриг мүнгэ нэмэлтэ түлөөһэн болгон абажа, гурбууландаа тэб тэгшээр хубаагаа һэмди.

Мүнөө ямар бэлэдхэлтэйгээр хабарай халуун хаһые угтаба гээшэбта, зорилго хайшааб гэһэн асуудал гаража магад. Хэлэхэ болоо һаа иимэ. Кукурузын нолинууд дээрэ 1800 тонно наг шэбхэ гаргагданхай, тэрэнээ тараажа, хүрьһэндэ шэнгээхэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Тиихэдэ 50 гектар участок аммиагтай уһаар үтэгжүүлэгдэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, кукуруза таридаг участогууднай яһалал үтэгжүүлэгдэнхэй болоно.

Мүнөө жэлдэ 140 гектар кукуруза тарихабди. Тиихэдэ 20 гектарта паран сэсэг һуулгагдаха. Гадна 15 гектарта түрүүшынхеэ соорго таряад туршаха гэжэ шиидээбди. Энэ ургамалай үрэһэн Одессэһээ абтаад байна. Совхозой дирекци энээниие манай звенодо даалгаба гээшэ. Судан, донник, люпин гэжэ ургамалнуудые баһал бага багаханаар туршахын тадысэ таряад үзэхэ хүсэлэнтэйбди. Манай эндэ эдеэшэдэг сортын кукуруза нэгэ гектарта ургуулжа, өөрын үрэһэнтэй болохо һанал мүн бии гээшэ. Туршаад үзэхэдэ яахаб. Ехээр ургаса үгэдэг эдэ ургамалнуудые нютагжуулаа һаамнай, малай тэжээлдэ али зэргын ехэ туһа нэмэри болохо гээшэб!

Үшөө нэгэ иимэ туршалга хээд үзэхэмнай. Хэрбээ урдань кукуруза тарилгые майн хуушаар эхилдэг һаа, бидэ мүнөө майн 10-һаа хожомдонгүй тарижа захалхамнай. Кукурузын үрэһэнэй хүсэд дулаараагүй хүрьһэн соо гэмтэхэгүйн тулада тэрэниие марганцево-кислэ кали нэмэһэн уһан соо 2—3 час тухай байлгаһанай удаа тэрэнээ хатаагаад, хүрьһэндэ һуулгагдаха юм. 100 литр уһанда 4—5 грамм тиимэ бодос нэмэхэдэ зохид байдаг гээд заабари дотор хэлэгдэнэ.

Ургаса харууһалгын, буртаг үбһэнтэй тэмсэхын хажуугаар минеральна үтэгжүүлгэ: 2,5 центнер аммиагтай уһан, 70 килограмм суперфосфат гектар бүхэндэ нэмэлтэ тэжээл болгон оруулхабди. Энэ хэмжээн хадаа кукурузын ургасада нилээд һайн нүлөө үзүүлхэ байһандань лаб этигэнэбди. Иигэжэ химиин эди шэди ехэтэ хүсые мүнөөнһөө ажал хэрэгтээ нэбтэрүүлжэ эхилхэмнай ха юм.

Манай хэжэ бүтээжэ байһан ажал хүдэлмэридэ өөрсэ ондоо гү, али ямар нэгэн нюуса юумэн огто үгы. Үндэр баян ургасын энэ үндэһэниинь ехэнхи ушарта хүсэлэл оролдолго хоёрһоо дулдыдаха ёһотой байна гэжэ хэлэхэдээ алдуу хэнэб гэжэ бүришье һананагүйб.

КПСС-эй ЦК-гай декабрьда, удаань февральда болоһон Пленумүүд хүдөөгэй ажалшадай үмэнэ нилээд харюусалгатай зорилго табяад байна. Химиин хүсэ шадалые хэрэглэн, газар баялигаа ашаг үрэ ехэтэйгээр ашаглаха гэһэн эрид шууд добтолгын түрүүшын хабар шамдуу түргэн алхалжа ябана бшуу. Бидэшье мүн энэ добтолгодо эдэбхи үүсхэлтэйгээр оролсожо, өөһэдынгөө хубитые хаба шадал соогоо оруулалсахаар бэеэ зэһэнхэй, хамсыгаа шаман оробо гээшэбди.

Ерэхэ намар гектар бүриһөө адагынь 500 центнер кукурузын ногоон эшэ набша хуряажа абаха гэһэн социалис уялгаяа бэелүүлхэл байхабди. Гадна бидэ ганса кукуруза ургуулгаар өөһэдынгөө хүдэлмэри хизаарлаха бэшэ, харин шэнэ ургамалнуудые нютагжуулха гэһэн эрмэлзэлгэтэй байһан тухайгаа дээрэ тэмдэглээ һэм.

П. АЮШЕЕВ,
Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин Саянай совхозой кукурузашан.

Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо

Шанда хүртэһэн шамбайшуул

Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахаар мүрысэжэ байһан леспромхозуудай комсомол-залуушуулай бригаданууд ажалдаа һайн үрэ дүн харуулна. ВЛКСМ-эй обком, ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обком, «Забайкаллес» комбинат комсомолой организацинуудай, комсомол-залуушуулай бригадануудай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй түрүүшын кварталай дүн һаяхан согсолон гаргаад, түрүү һуури эзэлэгшэдтэ дамжуулгын Улаан туг барюулба.

«Забайкаллес» комбинат модо шэрэхэ түрүүшын кварталай түсэб 105 процент дүүргэһэн байна. Иимэ үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ леспромхозуудай комсомолой организацинууд ехэ үүргэ дүүргэбэ. Эдэ организацинууд залуу модошодой дунда социалис мүрысөө бодотоор дэлгэрүүлээ, тэрэниие зүбөөр хүтэлбэрилдэг болоо.

Республикымнай леспромхозуудта комсомол-залуушуулай 36 бригада хүдэлнэ. Тэдэнэй 17 бага комплексно бригада модо бэлэдхэнэ, 7 бригада модо таллуулна, 12-ынь гараж, заһабарилгын мастерскойнуудта ажалладаг юм. Комсомол-залуушуулай бүхы бригаданууд түрүүшын кварталай түсэбые үлүүлэн дүүргэнхэй. Социалис мүрысөөнэй дүнгөөр түрүү һуури эзэлһэн Шулуутайн леспромхозой комсомолой организацида (секретаринь Николай Будунов) ВЛКСМ-эй обкомой, ой модоной промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай обкомой, «Забайкаллес» комбинадай дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба. Тус леспромхозой комсомолой организаци һайнаар хүдэлнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ. Комсомол-залуушуулай бага комплексно хоёр бригада эмхидхэгдээд, модо бэлэдхэл дээрэ ажаллана. Комсомол-залуушуулай 3 бригада заһабарилгын мастерскойдо хүдэлдэг юм. Леспромхозой бүхы бригаданууд кварталай түсэб үлүүлэн дүүргээ. Комсомолой организаци «Гигант» колхозые шефтээ абаад, һайн туһаламжа хүргэнэ. Уран һайханай 9 концерт колхознигуудта харуулагдаа. Мүн вагонуудта түлеэ ашаха талаар воскресник эмхидхэгдээ.

Баргажанай леспромхозой комсомолой организаци (секретаринь Тамара Мишурина) хоёрдохи һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ. Леспромхоз модо шэрэхэ түсэбөө 105 процент дүүргэнхэй. Түрүүшын кварталай туршада комсомол-залуушуулай бага комплексно 3 бригада хүдэлһэн юм. Эдэ бригаданууд бултадаа шэнэ технологи хэрэглэн ажаллана.

Комсомол-залуушуулай бага комплексно бригадануудай дундаһаа Хандагатайн леспромхозой Михаил Павловай даадаг бригада шалгаржа гараа. Модо бэлэдхэдэг тус бригадынхид леспромхоз соогоо нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлжэ ябаа. Комсомол-залуушуулай энэ бригада т[...] шын кварталай даабари[...] дуур 1405 кубометр модо [...] лэдхэһэн юм. Тэдэнэй а[...] һара бүхэндэ хубаабал, [...] кубометр болоно. Бага ком[...] сно бригадануудай дундаһаа [...] рүүлһэн тус бригадада дам[...] гын вымпел барюулагдаа.

Николай Носыровай хүт[...] рилдэг бага комплексно бр[...] (Худанай леспромхоз) хоё[...] һуури эзэлжэ, дамжуулгын [...] пелдэ хүртэбэ. 3-дахи һу[...] гараһан Владимир Ивановой [...] даг бригадада (Баргажанай [...] промхоз) дамжуулгын вы[...] барюулагдаа. Хандагайн [...] промхозой Василий Севост[...] вай бригада 4-дэхи һуури [...] жэ, мүн лэ вымпелдэ хүрт[...]

Г. СИЗЫ[...]
ВЛКСМ-эй обком[...] инструкто[...]

ГИДРОКЛИНАЙ ҺАЙН ҺАБАГША

Модо бэлэдхэлэй предприятинууд долоон жэлэй зургаадахи жэлдэ шэнэ, түрүү арга үргэнөөр хэрэглэнэ. Зарим леспромхозууд, тусхайлбал, Баргажанай, Байгалай, Хандагатайн, энэ жэлдэ түрүүшынхеэ гидроклин хэрэглэжэ эхилээ. Эдэ бүгэдын ашаар ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлэгдээ, гүрэнэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ.

«Забайкаллес» комбинат бүхы дээрээ дүрбэ һарын түсэб болзорһоонь хэдэн хоногоор уридшалан дүүргэбэ. Майн Нэгэнэй хүндэлэлдэ түсэбһөө гадуур 50 мянган кубометр модон шэрэгдээ, 10 мянган кубометр хюрөөдэмэл материал бэлэдхэгдээ, модон хайрсагууд, гэр байрын детальнууд олоор бүтээгдээ.

Хандагатайн, Хүртэйн, Итанцын, Баргажанай леспромхозууд абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ, тус бүридөө 10—15 мянган кубометр модо түсэбһөө гадуур бэлэдхэһэн байна.

Н. ТЮРНЕВ.

ШЭНЭ АЛХАМАЙ УРДА ТЭ[...]

Долоон жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ байһан [...] коллектив амжалта туйлан ажаллана. Дүрбэ һарын түсэб бол[...] урид, апрелиин 27-до дүүргэгдөө. Валовой продукци үйлэдбэри[...] бари 103,7 процент, модо шэрэлгэ—108,8 процент хүргэгдөө. [...] хүдэлмэришэд 170 мянган кубометр модо ашажа, хэрэглэгшэдтэнь [...] һэн байна.

Леспромхозой модошодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөө[...] түрүүшүүл шалгаран гараа. Тэдэнэй дундаһаа нүхэд Спиридонов[...] ряшовой даадаг бага комплексно бригаданууд эмхитэй һайнаар а[...] жа, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Долоон жэлэй түсэбые 5 жэ[...] ра соо дүүргэхэ уялга абаһан А. П. Кудряшовой бригадынхид [...] үгэдөө хүрэһэн тухайгаа элидхээ. Тэдэнэй туйлаһан амжалтаар бү[...] лективнай омогорхоно. Мүн Хара-Хүтэлэй модо бэлэдхэлэй пункт[...] чальнигынь нүхэр Ломоносов), Сангон пунктын нүхэр Ярославце[...] даг мастерска участок апрелиин түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһ[...] на.

Манай модошод бэлэн продукци хилын саанахи оронуудта эл[...] Энэшье даабаряа һайнаар дүүргэнэбди гэхээр. Модон, шпала гэхэ м[...] продукци хэдэн оронуудта апрель соо түсэбһөө гадуур эльгээгдэ[...]

Е. ТУГУ[...]
Хандагатайн леспромхозой дире[...]

АШАГТАЙ БАЙҺАНДАНЬ ЭТИГЭНХЭЙ

— Би хэмэл һү хэжэ шадахагүйб. Юрэдөө намһаа саагуур. Элдэб зүйһын яагаа олон юумэнүүдые холидог юм. Зоотехник, ветеринарнуудай заажа үгөө һаа, хари яаха хүнбиб,—гээд, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой табадахи һүнэй фермын нэгэ һаалишан зоотехник Хардаевта, фермые даагша Омбоевто февралиин эхеэр хэлэжэ байһыень дуулаа һэм.

Тэрэ хөөрэлдөөндэ байлсаһан тугалшад Рыгжит Дашиева, Дулма Очирова, Дулгарма Иванова, тэндэ байһан һаалишад: — Цырма, юунһээнь айгаабши. Туршаад үзыш. Хэмэл һү хэжэ һураа һаа, хэды ехэ һүн сүүдхэ бүридэ алмагдахаб. Мүнөө сүүдхэ бүридэ зуу гаран литр һайн һүн тугалнуудта уулгагдана ха юм. Жэшээнь, түрүүшын үдэрнүүдтэ сүүдхэдэ табиншье килограмм һүн алмагдаа һаа, февральда хэды ехэ һүн тушаагдаха гээшэб? Бодбод үзыш,—гэлдэжэ тэрэ эхэнэртэ хандан, ярья табилдажа байһыень һананаб.

— Би 50 килограмм хэмэл һү хайшан гэжэ буйлуулхые заажа үгэхэб,—гэжэ Цырмада залуухан зоотехник Н. Хардаев хандаһан юм. Тиигээд, жэшээнь, 50 килограмм хэмэл һү буйлуулхын тулада 30 килограмм сэбэр уһан хэрэгтэй, 10 килограмм айраг гү, али гашалһан һүн, үгы һаань 5 килограмм уһантай 5 килограмм миин һү холигдожо нэмэгдэхэ зэргэтэй,—гээд тэрэ хөөрөөгөө эхилбэ. Гадна 2 килограмм шэниисын һайхан гурил, 3 килограмм татагдаһан горохой гурил, 2 килограмм наран сэсэгэй (тоһон), жмых, 120 грамм загаһанай тоһон, 6 грамм биовитин, 0,05 грамм кобальт, 200 грамм сэбэр дабһан, 250 грамм мел, 1 грамм сернокисла түмэрэй зүйл, 0,05 грамм зэд, 0,05 грамм марганцево-кислэ кали хэгдэхэ гэжэ залуу мэргэжэлтэ тайлбарилаа бшуу.

Эдэ зүйлнүүдээ яажа буйлуулхаб гэхэдэ, нэн түрүүлэн сэбэр амһарта соогоо уһа хэжэ, дээрэһэнь горохой, шэниисын гурил, дабһа, мел, загаһанай тоһо нэмээд, 40 минута бусалгаха болонобди,—гэхэдэнь тэрэ наһажаал һаалишан ехэ һонирхоо. Һүүлэрнь тэрээнээ 50 градус хүрэтэр хүргэжэ, кобальт, биовитин нэмэгдэдэг. Тэрээнэй һүүлээр һүнэйнгөө 20 градус хүрэтэр хүргэгдэхэдэ бусад зүйлнүүдээ хэхэ. Иигээд лэ хэмэл һүн бэлэн болобо гээшэл даа гэхэдэнь, тэрэ эхэнэр сэдьхэлээ ханангяар энеэбхилээ бэлэй.

Түрүүшын табан хоногто тугалда сүүдхэ бүридөө нэгэ литр хүрэтэр уулгаха заабаритай...

Тэрэ гэһэнһээ хойшо энэ фермэдэ таһалгаряагүй хэмэл һүн буйлуулагдана. Түрүүшын үдэрнүүдтэ сүүдхэ бүридөө 50 гаран килограмм оройдоо буйлуулагдадаг байгаа һаа, мүнөө үдэр бүри 100—150 килограмм хүрэтэр бэлдэгдэнэ.

Энэ фермын хэмэл һү буйлуулагша Цырма Базарова ехэхэн дүй дүршэлтэй болонхой. Хэрбээ үнгэрһэн февраль һарада 1500 килограмм хэмэл һү буйлуулжа, һайн һү горитойгоор алмаһан байгаа һаа, үнгэрһэн март һарада 3000 гаран килограмм хэмэл һү буйлуулһан.

Тус фермын жэшээгээр колхозой бүхы табан фермэнүүдтэ хэмэл һүн буйлуулагдадаг болоо. Мүнөө хэмэл һү хэрэглэдэг болоһоной ашаар колхоздо сүүдхэдээ 400—500 килограмм һайн һүн алмагдажа, гүрэндэ тушаагдана.

Нэгэдэхи кварталда иигэжэ гүрэндэ һү худалдаха түсэбынь дүүргэгдэнхэй. Тиигээдшье хэмэл һү уудаг тугалнуудай шэгнүүр түргэн нэмэнэ, халтад гэһэн үбшэндэ дайрагданагүй. Эдэ бүгэдые һаалишад, малшад һайса мэдэхэ болонхой.

Залуу малда тон тэжээлтэй хэмэл һүнэй амта таниһан тус колхозой һаалишад, малшад саашадаа бүри ехээр хэрэглэдэг болохоор шиидэнхэй.

Б. ДЫМБРЫЛОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Загарайн промышленна зонодохи Элхиин автомаши[...] рилгын заводой инструментальна цехэй слесарь, коммуни[...] ударник Петр Иванович Кушнарик уран гарта ажалаараа [...] хай. Мүнөө нүхэр Кушнарик «МАЗ» автомашинын түрүү[...] барилагдадаггүй деталь заһабарилгые шудалаа. Зураг дээ[...] тер И. П. Перевалов (зүүн гарһаа) П. И. Кушнарик хоёр [...]

А. МАНТАЕВАЙ [...]

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной майн 10.

КОММУНИСТИЧЕСКЭ СУББОТНИГОЙ 45 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

МҮНӨӨ ҮЕЫН ХҮСЭТЭ ХҮДЭЛӨӨН

...н хүдэлмэришэдтэй хамта ...багша Ленинэй томо гэгшын ...ргэлөөд ябаһан зураг хүн бү... зүрхэндэ хадуугданхай ёһо... ...нэ хадаа 45 жэлэй саана ...ско-Казанска түмэр зам дээ... ...һон түрүүшын коммунисти... субботник бэлэй. Энэ суббот... ...гүн ехэ ерээдүй тухай Ленин... ...лэһэн үгэ баһал мартагдаша... Коммунизмын шэнжэ унтарха... ...харин мүндэлэн хүгжэһөөр, ...рин мандаһаар түгэс комму... болохо гэжэ тэрэ хэлээ һэн. ...мунис ажал гэһэн ерээдүйн ...ода тэрэ хүдэлөөндэ манай ...багшын үгэһэниинь ямар сэ... ...эргэн хараа бодол байгааб! ...хэлээшэнь оломиллион хүнэй ...болоо. Мүнөө орон доторнай ...мунис ажалай түлөө дэлгэрһэн ...н ехэ мүрысөөн түрүүшын ком... ...нистическэ субботнигуудһаа эхи... тэй. Совет орон дотор мүндэлэн дэлгэрһэн коммунис ажалай түлөө мүрысөөнэй 45 жэлэй саада тээ шанги баһал тэрэ дурсагдаһан түмэр харгы дээрэ эхи табиһаниинь ехэ һонирхолтой.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөнэй али тухай дэлисэтэй, шэнэ шэнжэтэй, шэнэ удхатай боложо байһые гансахан манай республикын мүнөөнэй байдал дээрэһээ абтаһан хэдыхэн жэшээ харуулна.

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ хабаадагшадай тоо 128 мянганда хүрөө, иимэ нэрэ зэргэдэ хүртэгшэд 38 мянган тоотой. Мүн ганса нэгэн хүнэй орондо промышленнэ болон хүдөө ажахын бүхэли предприятинуудай коллективүүд коммунис ажалай түлөө мүрысэнэ. Республика соогоо түрүүлэн коммунис ажалай коллектив гэһэн нэрэ зэргэдэ Улаан-Үдын сэмбын фабрикын, ТЭЦ-эй хүдэлмэришэд хүртэһэн.

Үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ энэ хүдэлөөнэй үзэгдөөгүй ехэ нүлөө үзүүлжэ байһан тухай дурдаһанайшье хэрэггүй. Шэнэ техникэ, шэнэ технологи, ажалай, эрдэм бэлигэй шэнэ туйлалтануудай үйлэдбэридэ улам бүри үргэнөөр нэбтэржэ, ажалай бүтээсын улам бүри ехээр нэмэжэ, үдэр бүри эрхим шанартай продукциин улам ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ байһан ушар коммунис хүдэлөөнэй аша үрэ мүн байха.

Тиихэдээ ажалай, үйлэдбэриин хүгжэлтэтэй суг хамта ажалша хүнүүдэй шэнжэ шанар, харилсаа холбоон шэнэ ёһоор хубилан хүгжэнэ. Нэгэ жэшээ дурдаябди. Гусиноозерскын шахтада коммунис ажалай ударник нүхэр Б. Бальжиевай нэрэ суурхадаг. Энэ нүхэр гээгдэжэ ябаһан участогта хүдэлхээ нэгэтэ бэшэ һайн дураараа ошоһон, тиихэ зуураа сугтаа хүдэлһэн нүхэдөө урагшань татажа, гээгдэлһээнь гаргаһан байха. Гээгдэһэн участогта ошоходонь ажалынь хүнгэрөөгүй, салингынь нэмээгүй, харин бүри хүшэр хүндэ аад, бага түлөөһэтэй байһаниинь мэдээжэ. Тиибэшье һаань, хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндэ, һайн һайхан сэдьхэл тэрэниие энэ хэрэгтэ уряалаа бшуу. Олоһоноо хубаалдаха, хүршэдөө туһалха—иимэ ёһо заншал манай зоной дунда гүнзэгыгөөр нэбтэрэнхэй.

Олон зоной энэ хүдэлөөн мүн шэнэ түхэлэй эмхинүүдые олошоруулна. Олониитын хүсөөр, ямаршье түлөөһэгүйгөөр хүдэлдэг эмхинүүд гэбэл: ниитын конструкторска бюро, экономическа шэнжэлэлгын бюро болон бүлэгүүд, элдэб янзын мэргэжэлтэдэй соведүүд, комиссинууд гэхэ мэтэ олоороо хүдэлнэ. Гансахан промышленностиин талаар абахада, тиимэ эмхинүүдтэ хамта 27 мянган хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад болон бусад олон мэргэжэлтэй хүнүүд хүдэлдэг.

Коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хүдэлмэришэдһээ гадна, олон янзын ажал хэдэг хүнүүд—багшанар, эмнэгшэд, захиргаануудай алба хаагшад, наука болон соёл культурын хүдэлмэрилэгшэд олоороо хабаадалсана. Тэдэнэй дундаһаа 2 мянга гаран хүнүүдтэ коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоһон.

Республикын колхоз, совхозуудта коммунис ажалай түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Мүнөө үедэ 3 колхоз, 400 гаран бригада, отделени, фермэ болон звенонууд энэ хүдэлөөндэ хабаадалсана. Хамта дээрээ хүдөөгэй 12559 ажалшад иимэ нэрэ зэргын түлөө мүрысэнэ. 126 бригада, отделени, фермэ болон звенонууд коммунис ажалай коллективүүдэй, 1248 хүн коммунис ажалай ударнигуудай нэрэ зэргэтэй болонхой.

Энэ жэлэй эхеэр Зэдын үйлэдбэриин управлениин «Байгал» артелиин гэшүүд «коммунис ажалай колхоз» гэһэн нэрэ зэргын түлөө тэмсэжэ эхилбэ. Энэ эдэбхи үүсхэлынь коммунис ёһоор хүдэлхэ, ажаһууха гэһэн ёһо заншалые нэбтэрүүлхэ талаар манай хүдөөгэй бүхы ажалшадые зоригжуулаа.

Тус колхозой гэшүүдэй ажал хэрэгтэ, ажаһуудалда мүнөө эрид хубилалтын боложо эхилһыень тэмдэглэлтэй. Бүгэдэ гэшүүдынь элдэб янзын һуралсалда хабаадана, тиигэжэ ажалай бүтээсэ дээшэлээ.

Мүн коммунис ажалай нэрэтэй болоһон Улаан-Үдын управлениин «Дружба» колхозой Пестеровскэ фермынхидэй ажал хэрэгые бүришье һайшаамаар. Энэ коллектив һү һаалияа богонихон болзор соо ехээр дээшэлүүлхэһээ гадна, коммунизм байгуулагшын ёһо заншал бэелүүлхэ талаар ехэ амжалтатай. Бэе бэедээ туһалха, дутагдалнуудтай эбсэшэгүй байха, саг үргэлжэ һуража байха, ажалаа һайнаар хэхэ гэхэ мэтэ тэдэнэй хэлбэришэгүй журам болонхой. Иимэ жэшээнүүд бусадшье колхоз, совхозуудта олон.

Коммунис ажал илан мандаха гэһэн Ленинэй үгын бэелжэ байһаниинь энэ. Теэд энэмнай коммунизмын бэелжэ байһанай гэршэ тэмдэг мүн ха юм. Коммунистическэ субботник—коммунис ажал—коммунизм—энэл даа манай урагшаа дабшаха зам!

И. ПОПОВ.

Севастополиин сүлөөлэгдэһөөр 20 жэлэй ойдо

ХЭТЭ МҮНХЫН ГАБЬЯА

Адмирал Николай БАСИСТЫЙ

...н долгиной хүхэбтэр хөөһэн... ...най туяа ошотон харагдана. ...хада, Малахов добуун дээрэ ...сэгүүд һалбаржа эхилэнхэй. ...гүй тэдэнэй шад улаан үн... ...гэрһэн үеын байлдаануудай ...үүдтэ зорюулһан мүнхэ ду... ...най памятнигай дэргэдэ дай... ...туг шанги боложо дүлэтэн ...хал.

...үдэрнүүдтэ эндэ залуу мат... ...ерэхэ; дайнда ами наһаяа ...най үхибүүд эхэнүүдтэеэ хам...; дайнда хабаадагшад ерэхэ. ...үнгэрһэн юумые дурдан ...бшуу...

...1 оной воскресениин үглөө... ...ушар эхилһэн юм. Далайн ...дые тээһэн дайсанай само... Севастополь тээшэ ниидэжэ ...Гитлеровецүүд эндэ байһан ...нуудай далайда гараха за... ...хааха гэжэ һэдэһэн юм. Эрье ...һан хоёр минын тэһэрһэн ...амгалан нойрсожо байһан ...һэрюулээ һэн.

...ээд лэ дайн эхилээ бэлэй. ...е бута сохихо гэһэн нэгэл ...ю хамаг юумэ зорюулагда... ...ород сэрэгэй лагерь болобо. ...далайн флот ябаган сэрэгэй ...ын подразделенинүүдые бай... Далай дээрэһээ ерэхэ дай... ...гэдэргэнь сохихо зорилготой... ...хогдоһон эрьеын батарей... ...дайсанаа хуурай газар дээрэ ...бэлдэбэ. Хоёр мянгаад хүн ...сууд болон городойхид — ...бүри сэрэгэй барилгада гарадаг... Шулуутай газарта окопууд, ...ууд, дзотнууд баригдаа.

...эрэлхэг зүрхэтэйгөөр дайса... ...гтажа, хэсүү шэрүүн байл... ...эхилээ һэн. Тэрэ байлдаан ...ан, аяар найман һарын тур... ...үргэлжэлөө. Дайсан агаараар ...ряагүй добтолдог, хуурай ...артиллереэр буудадаг бай... ...лай дээрэшье байлдаан боло... Шубуудшье ниидэжэ яба... ...акациин набшаһад шарлаба, ...нуд эбдэрбэ. Байлдаанай ...н түерээн үдэр, һүнигүй үр... бэлэй...

...4 оной майн үдэр севастопо... ...занншалта ёһоороо Симфе... ...ин харгын 25-дахи километр... ...даг үндэр хүшөөдэ ерэхэдээ, ...шис сэрэгүүдэй түрүүшын... ...одто добтолһыень, дайнай ту... ...жэлэй ноябриие һанаха. Севастополиин хажууда хү... ...рээ бэлэй. Гитлер ноябриин ...од эзэлхэб гэжэ һайрхаад, ..., 132-дохи, 50-дахи, 22-... ...ябаган сэрэгэй дивизинүүдые, ...ин табадахи мотобригадые ...нда оруулһан юм.

...городые хамгаалагшад эрэл... ...гоо хухараагүй. «Үхэтэрөө ...гүйбди!» гэжэ тэдэнэр хэ... байгаа.

...риин нэгэндэшье, тэрэнэй ...шье гитлеровецүүд городто ...дагүй юм. Совет сэрэгшэд ...ополиин харгын 25-дахи ки... ...дайсадай урдаһаа эрид ...тулалдаа һэн. Октябриин ...ин 24 жэлэй ойн баярые ...лэжэ байхада, 1941 оной ...н 6 болон 7-до түүхэдэ ...гүүдээр бэшэгдэхэ байл... ...болоо бэлэй.

...трук Фильченковой командал... ...гууд һүниндөө шанга сохил..., гитлеровецүүдые сухарюу... ...го добуунииие эзэлээ бэлэй. 10 сэрэгшэд дайсанай бүхэ... ...зделенитэй дайлалдаа. Дай... ...дээрэһээнь добтолгонуудые ...мецүүдэй ябаган сэрэгшэд... ...артиллери, танкнуудынь ...һэн. Ноябриин 7-ной үглөө-

гүүр табахан морягууд үлэһэн байгаа. Харин тэдэнэй урдахи добуун дээрэ хэдэн арбаад гитлеровскэ солдадууд алуулһан хэбтэбэ. Мүн хоёр танк шатаһан байба. Манай морягууд тээшэ 15 танк дабхяад, олон солдадууд хойноһоонь дахаа һэн. Манайхид үсөөхэн гранатануудтай үлэһэн байгаа. Табанай хоёрынь—матросууд Иван Красносельский, Василий Цыбулько хүндөөр шархатаа. Красносельский гартаа гранатануудые бариад, урагшаа гүйшэбэ. Гранатанууд тэһэрэн, моряк унаад, дайсанай танк зогсошобо. Һүүлээрнь, политрук Николай Фильченков, тэрэнэй удаа матросууд Юрий Паршин, Даниил Одинцов, Василий Цыбулько дайсанай урдаһаа добтолон бодоо бэлэй. Гайхамшаг табан баатаршалга гаргагдажа, дайсанай табан танк шатажа һалаба.

Камышловай хүүргын хажууда дүшэн нэгэнэй дзот байһан юм. Мүнөө тэндэ хүшөө табигданхай. Энэ хүшөө гитлеровецүүдэй хоёрдохи, үбэлэй добтолгые һануулна.

«Шнапс» ужа һогтоһон фашистнууд зэрлиг муухайгаар һүхирэлдэн, добтолгодо орогшо һэн. Тэдэниие самолёдууд, артиллери дэмжэдэг байгаа. Теэд Балаклаваһаа Николаевска хүрэтэр фашистнууд эрид шанга эсэргүүсэлтэ үзэһэн юм.

Дзот хамгаалжа байһан манай 7 сэрэгшэдтэ эсэргүү шэглүүлэн дайсанай бүхэли батальон табигдаа бэлэй.

Манай долоон сэрэгшэдэй дүрбэниинь хүндөөр шархатаад, үлэһэн гурбаниинь байлдаагаа үргэлжэлүүлһэн юм. Эдэнэр гурбадахи үдэрөө тулалдажа байтараа дайсадта хүреэлэгдэбэшье, ганса патронтой болотороо дайлалдаад, баатарай үхэлөөр унаһан байгаа.

Уданшьегүй морягуудта туһалхаяа Приморско арми ерээ һэн. Николай Богдановай командалдаг суута артиллерийскэ полк энэ армиин составта ябажа, Днестр, Прут дээрэ, Одессэдэ, Перекоп, Ишунь шадар гитлеровецүүдэй обыень дараа бэлэй.

Дайсанай үбэлэйшье добтолгые энэ город дабажа гараһан габьяатай. Тэрэ үедэ Севастополиие сэрэгшэ город гэжэ нэрлэдэг байһан. Үнэхөөрөөшье тиимэ байгаа даа. Гэрэй эзэн эхэнэр Евфросинья Гуленкова өөрынгөө үбгэнэй—Ново-Шульска подстанциин электро-монтёрой орондо ажаллажа ороһон юм. Тэрэнэй жэшээе хэдэ мянган эхэнэрнүүд дэмжээ һэн. Газар дорохи спецкомбинадуудта, «Молот», «Мехстройзавод» гэдэг заводуудта илалтын зэбсэгүүдые бүтээдэг байгаа. Снарядууд, минэнүүд таһалгаряагүй хэгдэжэ, фронт абаашагдадаг һэн. Хэдэ мянган хүбүүд, басагадые хүмүүжүүлһэн, дүрбэн үхибүүнэй эхэ, наһажаал багша Федоринчук хамгаалхы бэхижүүлгэнүүдые бариха хүдэлмэри толгойлһон, һүүлээрнь медсестрагаар ажаллаһан юм.

...Байгша оной майн үдэрнүүдтэ севастополиинхид Стрелецкэ тохойн эрьедэ, Иван Голубецэй хүүр дээрэ олоороо ерэхэ байха. Тэндэ хэтэ мүнхын хүшөө табяатай. Энэ хүшөө фашистнуудай хабарай, гурбадахи добтолгые, Севастополиие хамгаалагшадай саашанхи баатаршалгые һануулха.

1942 оной үбэл гитлеровецүүд 40 мянгаад хүнөө алуулжа, шархатуулжа алдаһан байгаа. Керчиин хахад арал дээрэ совет сэрэгүүдэй добтолгын эхилхэдэ, Севастополиин хажууһаа ябаган сэрэгэйнгээ гурбан дивизие тиишэнь татажа абаашаһан. Севастополиинхид тэрэ һамбаанда фронтын зарим участогууд дээрэ һөөргэдэн добтолжо, байлдаа һайжаруулаа бэлэй.

Эндэ ойро зуура шэмээгүй болоһон байгаа. Тиигэбэшье, гитлеровецүүд городые үдэр бүри ехэ буунуудаар буудадаг, агаарһаа бомбододог, бензинэй боошхонууд соо взрывчатка хээд Балаклава тээшэ хадаһаа мухарюулдаг, минэ хаядаг байһан.

Далайн замууд дайнай эхинһээ дүүрэхэ хүрэтэрнь Хара далайн флодойхидой гарта байгаа. Севастополиин бүһэлэгдөөд байхада, сэрэгэй корабльнууд ехэ буунуудаараа буудажа, хуурай газарай сэрэгүүдэй ябуулга дэмжэдэг, дайсанай ара талада десантнуудые буулгадаг байба. Кавказай эрьеһээ шэнэ частьнуудые, буу зэбсэг болон эдеэ хоол шэрэһэн транспортнуудые хамгаалдаг байһан юм. Хара далайн флот дайсанай уһан доогуур ябадаг онгосонуудые, авиациие, транспортнуудые, харуулай корабльнуудые зада бута сохидог бэлэй. Совет флодойхид дайнай эхинһээ эсэс хүрэтэрнь Хара далайн бодото эзэниинь байһан алдартай.

Стрелецкэй тохойдо морягуудай гаргаһан габьяа мартагдашагүй. Матрос Голубец шатажа байһан катер дээрэ гараад, тэндэһээ бомбонуудые абажа уһа уруу хаяһан байха. Теэд галда халашаһан һүүлшын бомбо баатар матросой гар соо тэһэржэ, бэедэнь хоро хүргэбэшье, бусад корабльнуудта аюул тохёолдуулаагүй юм.

Түмэр замай хахад станогой хажуудахи 60-дугаар добуун дээрэ артиллеристын эмблемээр, гвардиин тэмдэгээр, Советскэ Союзай Геройн мүшөөр гоёогдоһон Мекензиин хада гэгдэдэг хүшөө бии. Энэ хүшөө Совет солдадай баатаршалгын мүнхэ дурасхаалда зорюулагданхай.

Фашистнууд 1942 оной июнь соо городой оршондо 200 мянга гаран солдат, офицернүүдые, 1300 ехэ буу, 700 миномёт, 450 танк, 1000 гаран самолет асаржа, Севастопольдо дүрбэдэхеэ добтолоо һэн.

Долоон хоногой туршада артиллериин нэеррэн, бомбын тэһэрээн замхаагүй. Июниин 5-най үдэр фашистнууд город дээрэ, мүн манай сэрэгүүд дээрэ 2500 бомбо хаяһан байгаа.

Июниин 7-до городые эзэлхэ гэһэн дайсанай үсэд доотолго эхилээ һэн. Богдановай, Потаповой, Жидиловэй, Гарпищенкын, Моргуновой частьнуудай сэрэгшэд эрэлхэг баатараар тулалдаа бэлэй. Севастополь хото эсэстээ хүрэтэр эгэршэгүй байжа, дайсанай амин голые саглаһан юм.

...Майн нэгэнэй заншалта парадай һүүлээр Сапун хада дээрэхи һүр жабхаланта памятнигай хажууда илангаяа олон зон суглардаг. Юундэб гэхэдэ, 1944 оной май һарада баатар городые сүлөөлхэ үеэр совет сэрэгшэдэй соло габьяа эндэ гаргагдаһан байгаа.

250 үдэрэй туршада баатар совет сэрэгшэд зэрлиг муухай дайсанда эсэргүүсэн, шэн габьяатайгаар тулалдажа, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэтэдээ оронхой. Олон мянган гитлеровецүүд Севастополиин оршондо шархяа хатааһан байха.

Совет Арми болон Флот энэ суута хотоёо зэрлиг дайсанай эзэмдэлгэһээ гурбан үдэрэй туршада сүлөөлөө бэлэй. Фашистнууд Севастопольдо үни удаан эшээлжэ, манай сэрэгүүдые һуларуулха, бусад фронтнууд дээрэхи сэрэгүүдтэе туһалха һанаатай байһан юм. Теэд гитлеровецүүдэй бодомжонь баһал буруу һүрэшоо.

Сапун хада далайн эрье хоёрһоо манай сэрэгүүд гол сохилтоёо хэһэн байна. 4-дэхи Украинска фронт, Приморско тусхай арми, Хара далайн флот хойноһоо, зүүн тээһээ, зүүн урдаһаа нэгэн доро добтолоо бэлэй.

Хэдэн мянган ехэ буунууд, бомбардировщигууд манай танкнуудта, ябаган сэрэгшэдтэ зам гаргажа үгөө һэн. Һүреэтэй шанга байлдаан үдэр, һүнигүй үргэлжэлөө. Солдат Яцуненко Сапун хадын оройдо эгээл түрүүн гаража, тэндэ Улаан туг хадхаһан юм. Энэ хадын нүгөө таладань Советскэ Союзай Герой старшина Дробязько туг хиидхээ.

Хуурай газарай сэрэгүүд Балаклавын, Бельбегэй, Мекензиин хаданууд тээһээ город худар добтолон ороо бэлэй. Манай морягууд далай тээһээ шанга сохилтонуудые хэһэн юм. Энэ байлдаанда шэн габьяа, эрэлхэг баатаршалга гаргаһан сэрэгшэдые тооложо барахын аргагүй.

1944 оной майн юһэндэ Севастополь хото сүлөөлэгдөө һэн. Үшөө нэгэ жэл үнгэрөөд, 1945 оной майн юһэндэ, Илалтын үдэр мандаа бэлэй. Севастополиин зон энэ хоёр түүхэтэ үдэрые нэгэн доро тэмдэглэдэг заншалтай.

(АПН).

ИЛАЛТЫН һАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

МОСКВА, майн 8. (ТАСС). Совет арадай, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй фашис Германиие илаһанһаа хойшо үнгэрһэн арбан юһэн жэлэй ойе бүхы оромнай үргэнөөр тэмдэглэнэ. Энэ түүхэтэ үдэртэ зорюулан, городууд, хүдөө нютаг болон сэрэгэй частьнуудта элидхэл, лекцинүүд хэгдэнэ, Агуу ехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда хабаадагшадтай, Советскэ Союзай Геройнуудтай уулзалганууд үнгэргэгдэнэ. Солдадуудай клубууд болон офицернүүдэй байшангуудта нээгдэһэн фотозурагай выставкэнүүд совет сэрэгшэдэй мартагдашагүй габьяа харуулна.

Совет Армиин Центральна музейдэ эдэ үдэрнүүдтэ хүн зон олон. Москвагай гарнизоной залуу сэрэгшэд, ниислэлэй хүдэлмэришэд, алба хаагшад, пионернүүд болон һурагшад Совет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой гайхамшагта түүхэтэй танилсанад.

...ветскэ Союзай Герой, дайнай үедэ мэргэн буудагша ябаһан Людмила Михайловна Павличенко ...гаран фашистнуудые үгы хэһэн юм. Зураг дээрэ: Л. М. Павли ченко Хара далайн флодой моря... айлшаар ерээд байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Шэнэ нэрэнүүд

БУЛГАН ҺҮҮЛ ЗАЯАҺАЙ ДАА

Клим Жамьянов шүлэг бэшэжэ туршаһаар яһала үнихэнэй. Үнихэнэй, теэд хаа яахана бэшэжэ, үзөөд лэ хаяжархидаг хүн гээшэ. Нэгэтэ Клим Жамьяновай бэшэһэн муухан (тиихэдэ шүлэгэй шэнжэ шарайе бүүр-түүр тухайлжа байгаа хаш) шүлэгүүдые шангахаар шүүмжэлжэрхиһэн байхаб. К. Жамьянов шүүмжэлһэнэйм һүүлээр һалд гэшэбэ аа гү гэжэ һанагша һэм. Һаяшагай бэшэһэн шүлэгүүдынь уншажа үзэн гэһээмни, яһала болохотой зүйлнүүд ушаршаба. Уянгын, ольһотой шүлэгүүд тудалдана.

Би баярлаһандаа Клим Жамьяновай шүлэгүүдэй толилолгын залгаа болгожо энээхэн хэдэн үгэ өөрынгөө һанаанһаа бэшэжэрхибэб.

Клим Жамьянов поэзиин эрилтээр абахада һаял хүлдэ орожо ябаһан хүбүүн юм. Хүн талаарнь абахада, хорёод гаран наһатай. Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй шудхалгын цехэй хүдэлмэришэн. Зан збари, сэдьхэл зүрхыень тэрэнэй бэшэһэн шүлэгүүд сооһоо тухайлжа боломоор.

Оролдожо, үнэн зүрхэнһөө оролдожо, ороо һаа, оролдолгодоо поэзиин, уран һайханай нэмэри нэмэжэ, энэ хүн яһала амжалта туйлаха гэжэ һананаб даа.

Би энээндэ ехэтэ найданаб. Энээхэн бэшэгни — Клим Жамьяновта булган һүүл заяаһай даа.

С. АНГАБАЕВ.

К. ЖАМЬЯНОВ

ЗҮРХЭНЭЙ УЯНГА

1.

Сэнхир нюдэтэ сэлмэг нуурнууд
Сэгээ мүнгэн долгёо һэхээд,
Наран дуунай хүгжэм дабтан,
Ногоон эрьеэ тэбэреэл һүгэдэн!
Инаг хүүхэн шинин илдам
Үнэтэ харасаһаа сэдьхэлээ хүдэлгэн,
Хүхын донгодохые уяран шагнанаб,
Хун шубуундал нангинш гэнэб.
Хонин сагаан долгин дээгүүр
Хүүхэн бэеыеш аалихан үлгыдөөд,
Энхэржэ шамайгаа эхэдэш адляар,
Үнгэлжэл ябаһайб уужам талаараа.

2.

Аажам горхондол шэбэнэн,
Аалихан харюуеш уншанаб!
Үгэ бүхэниеш шэншэлэн,
Уянгын дуутай жэшэнэб.
Нангин сэнхир хуудаһахан,
Наран шэнгеэр задараад,
Сэдьхэлэйш арюухан үгэнүүдые
Уянгатай зохидоор хөөрэнэл.
Хонгёо илдам энеэдэн,
Хүхюу омог зугаа
Элеэр ойндом һанагдан,
Эдир зүрхыем доһолуулан,
Аргата голойнгоо эрьеэр
Арюун сэсэгүүдые суглуулаад,
Хараасгайдал уян солбоноор,
Шим гүйдэг байгааш.
Шэнхинүүр хонгёо хоолойн
Шэдитэ хаба харуулан,
Дууладаг һэнши аажамаар,
Дуулимхан талаяа дүүряаһаар.
Үгэ бүхэниеш шэнжэлэн,
Уянгын дуутай жэшэжэ,
Дурданаб шамаяа энхэрэн,
Дуулимхан талатайш тэбэрин.

3.

Ногоон үшөөһөөр.
эрьеэ шэмэглэн гүйһэн,
Номгон даруу
Мүргэн голой эрьедэ
Дуран тухай
дуугаа домоглон дуулаһан,
Дүүхэй минии
гэнэнхэн баяр бэлэйш даа.
Сэлгеэ таладал
ирагуу дууеш шагнажа,
Сээжээ сэлееб,
сэдьхэлээ үргэнөөр дэлееб.
Урихан хүүхэн
гургалдай дууша байһандаш
Уярааб, уярааб
ургы сэсэгтэл задаран.

4.

Аянгата дуугаар
огторгойн үбсүү нэшэжэ,
Амидаралай дуһалнууд
шааян адхарна таладам.
Арюухан дуранайм
хүгжэм дахяад һэргэжэ,
Аляахан гансаяа
дурдан дурдан дууланаб.
Илдамхан гансынгаа
харахан нюдэд соохоно
Инагхан дуранай
соробхилһон туяа гэрэлтэжэ,
Гэнэнхэн наһанай
гэрэлтэ бодолдо һэжүүлэн,
Гэмшэнэш бэшэб даа—
баясанаб үнэн зүрхэнһөө.

5.

Мүшэтэ һүниин гэрэл доро
Мүнгэн гэгээн зүүдэ манан,
Намжаа талынгаа хормойдо нойрсоНош,
Налагай инаг буряад хүүхэн.
Жэжэхэн долгёо аалихан хүдэлгэн,
Жэгдэхэн эрьеэ тэбэрин таалажа,
Худагта нууршни хөөрэнэл домоглон,
Холынш ерээдүйе хёрхоор шэртэн.
Сэнхир долгидой дошхон зугаае,
Сэлмэг хүүхэн, ойлгодог һайш даа.
Омог хүбүүдэй мундуу сэдьхэлые
Арюухан дураараа уяруулдаг һайш даа.
Мүшэтэ һүниин гэрэл доро
Мүнгэн зүүдэ манангүйгөөр
Уянгатай хонгёо буряад дуунуудаа
Уужамхан талаараа дуулажал ябыш даа.

СОЁЛОЙ БАЙШАНГУУД ЮУНДЭ БАРИГДАНАГҮЙБ?

Усть-Лабинска үйлэдбэриин управлениин «Кубань» колхозой хүдөө бэшэгшэд тээсгэн ехэ һайн үүсхэл гаргаа. Хүдөө нютагуудта соёлой хүдэлмэри эрид һайжаруулжа, хүдөө ажахыгаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, ашаг ехэтэй болгохо үндэһэн шухала хэрэгтэ клубууд бүхы хүсэеэ элсүүлэлсэхэ, түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ зэргэтэй гэжэ тэдэнэр бэшэнэ, өөһэдынгөө клубай хүдэлмэри тухай хөөрэнэ. Манай орон соохи олон тоото клубууд, культурын байшангууд бүхэсоюзна харалгада оролсон, ажал хэрэг тухайгаа газетэнүүдэй хуудаһануud дээгүүр хөөрэжэ эхилбэ.

Жэлһээ жэл бүхэндэ хүн зоной культурна эрилтын ургаха тума соёлой байшан, гэрнүүдые бариха асуудал мүнөөдэрэй шухала эрилтэ болоно бшуу. Теэд соёлой байшангууд хэр баригданаб гэһэн асуудал хараха зуураа, Мухар-Шэбэрэй управлениин Суулгын совхоз, «Знамя Ленина» колхоздо—эдэ хоёр ажахыда энэ хэрэг ямараар ябуулагданаб гэжэ анхарая.

Суулгын совхоз—томохон ажахынуудай нэгэн. 5 фермэ, 5 ехэ һуурин тосхон. Совхозой түб болохо гансал Суулга тосхондо 400 гаран үрхэтэ айл ажаһуудаг. Залуушуулшье олон. Эгээл эндэ, тосхоной тэгэндэ, нэгэ хуушан налшагар гэр харлана. Энэмнай совхозой түбтэхи хүдөөгэй клуб байба. Энэ гэрые соёлой гуламта гэхын яашье аргагүй. Шала палаахань хонхо ёнхо болошонхой. Ханануудынь шиигтэжэ, избёосхоёо барихаяа болишонхой, сонхонуудайнь шэл тэһэрхэй, далан зүйдэл, һандалинуудыньшье гэжэ хуушан, эбдэрхэйнүүд.

—Тосхондомнай 1700 гаран хүн зон ажаһууна. Энэ клуб соомнай оройдоол 100 хүн багтаха. Улаан-Үдэһээ театрай ерэхэдэ, ехэл түлхисэлдөөн, хашасалдаан болодог. Зунай сагта энэ гэрщни хони ямаанай һүүдэрлэхэ, тиирэхэ газар лэ даа. Гансал кино харуулагдахаһаа бэшэ юуманшье хэгдэдэггүй һэн. Һая клубаа сагаадуулха, угаалгаха гээд, сельсоведэй түрүүлэгшэ Осор Нимаевич Батомункуевһаа мүнгэ эреэ һэм. «Мүнгэн үгы»—гэһэн харюу абаад, урмаа хухаршооб,—гэжэ Суулгын хүдөөгэй клубые даагша Екатерина Абидуева гомдоно.

Нээрээшье Суулгын совхозой партком шэнэ клуб бариха тухай юумэ бодоно гээшэ гү? Гансашье Суулга тосхондо бэшэ, харин ондоо нютагуудтахи клубууд задагай зайдан. Подлопатки тосхондо клубынь хуушан һүмэ соо байдаг. Клубые даагша Николай Денисов ажалһаа гарахам гэжэ мэдүүлгэ үгөөд байна гэһэн үгэ таранхай. Мүн Алташын Адагай клуб байра байдалаар һүрхэй бэшэ. Гашейдэ шэнэ клуб баригдажа байһан аад, ехэл унжагайрна. Хуушаниинь дан аргагүй муу, уйтан.

Суулгын совхоздохи клубууд хэр хүдэлнэб гэжэ асуугыт. Совхозой түбэй клуб хүдэлмэреэрээ шалгараагүйнь мэдээжэ. Хүгжэмэй инструмент гэжэ эндэ оройдоошье үгы гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хуушаржа элэшэһэн нэгэ баян, хоёр балалайка, нэгэ мандолина клубай «оркестр» болоно. Хүгжэмэй инструмент абажа үгэхэбди гэжэ сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Батомункуев клубай даагша Абидуевае найдуулаа һэн. Теэд үгы даа. Клубай дэргэдэ нэгэшье баянист үгы.

Хабарай тарилгын үедэ клубууд юу хэхэб, ямар хэмжээ ябуулга хараалаанхайб? Зандин тосхоной клубта орообобди. Клубые даагша залуу хүбүүн Мункожаргал Бадмацыренов биднииие угтаба.

—Зай, клубтнай тарилгын үедэ юу хэжэ байнаб?

— Хэһэншье юумэ үгы. Уран һайханай харалгада бэлдэхэ гээд, бираһаншье юумэмнай үгы. Барандаа хүбүүд болоод...—гэһэн харюу дуулдана.

Зандин тосхондо залуушуул яһала бии даа. Харин хабарай тарилгын үедэ юушье хэхэеэ нүхэр Бадмацыренов мэдэнэгүй.

Суулгын совхоздо гансашье клубай барилга муугаар ябуулагдана бэшэ, харин библиотекэ, хүүгэдэй саадуудай гэр байшан баригданагүй. Бүхы совхоз соо хүүгэдэй нэгэшье саад үгы. Суулгада 50 хүүгэдэй байха саадай гэр баригдажа байһан аад, баһал унжагайрһаар. Алташын Адаг, Зандин нютагуудта гэр байра үгы дээрэһээ библиотекэ гэжэ байхагүй.

Суулгын совхозой, сельсоведэй хүтэлбэрилэгшэдтэ һануулга болгон, «Знамя Ленина» колхоздохи клубуудай, бэшэшье эмхи зургаануудай барилга тухай хэлээебди.

Һүүлэй жэлнүүдтэ «Знамя Ленина» колхоз ажалшадтаа гэжэ 420 шэнэ гэр барюулаа. Хушуун Үзүүр, Калиновка, Дээдэ Һүтэй, Харьяасха тосхонуудтахи шэб шэнэхэн клубай байшангууд хүнэй нюдэ баясуулна. 8 жэлэй 2, эхин 2 һургуули баригданхай. Калиновка, Галтай һууринуудта хүүгэдэй ясли, медпункт шэнэ гэрнүүдтэ орожо түбхинөө.

Хушуун Үзүүр тосхоной клубые харыт. Ёһотой гоё ордон. Хото городой ямар нэгэн культурын байшан соо орошобоб гэжэ һанамаар. Харьяасха тосхоной клубта оробол, мүн лэ баясажа гарахат. «180 хүнэй һууха шэнэ һандали-диванууд һаяар асарагдахань»,—гэжэ клубые даагша Дарижаб Гармаева баяртайгаар хэлэнэ.

—Тосхонойнмай залуушуул һаянай бүришье эдэбхитэй болоо. Уран һайханай бүлгэмдэ 36 хүн хабаадана. Галина Ерофеева, Мария Антонова, Тамара Варфоломеева, гармонист Иван Рымарев, Селиверст Болонев, Кирилл Сластин болон бусад клубай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, агитаторнууд. Хабарай тарилгын үедэ клубаймнай ехэнхи хүдэлмэри Жаргаланта гэжэ газартахи полевой стан дээрэ ябуулагдана. Концертнүүдые бэлдэнхэйбди. Ажалай түрүүшүүл Е. Степанова, Х. Степанов, А. Сластин гэгшэдэй ажалай дүй дүршэл олоной дундa үргэнөөр нэбтэрүүлхын түлөө оролдожо байнабди,—гэжэ клубые даагша Ульяна Болонева хөөрэнэ.

Хоёр ажахыда соёлой гуламтануудай хэр баригдажа байһыень хэдэн үгөөр хэлэхэдэ иимэрхүү байна.

Ажалай баатарнууд—кукурузашад Д. Жанаев, Н. Кондратюков, һаалишан Б. Намжилова, тугалшан Б. Базарсадаева, хонишон Д. Цыбикжаповагай дүй дүршэлые ажахыдаа үргэнөөр нэбтэрүүлхэ талаар Суулгын совхозой клубууд мүртэй юумэ хэнэгүй.

Суулгын совхоздо соёлой байшангуудай муугаар баригдадаг байһан тухай Мухар-Шэбэрэй аймсоведэй гүйсэдком мэдэнэ гээшэ гү? Али үгы гү?

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Далайса ехэтэй хүнүүд

Чехословакиие фашис булимтарагшадһаа сүлөөлһөөр 19 жэлэй ой гүйсэбэ

ҺҮЛДЭ ТЭМДЭГЭЙ ДАЛДА УДХА

Автомобиль бүтээдэг Младоболеславска заводто Чехословакиин журналистнуудтай хамта ерэхэдэмнай:

— Заводоймнай һүлдэ тэмдэгэй ямар ушартайе таанар мэдэхэ гүт?—гэһэн асуудал табижа маниие мэгдэхээбэ. Бидэ энэ заводой һүлдэ тэмдэгые урда тээнь яһала хараһан байгаабди: Энэ тэмдэгынь «Шкода», «Октавия» гэжэ машинануудта ходол харадаг байгаабди: түхэреэн сахариг соо годлида тулганхай аад, нюдэтэй дали байдаг. Теэд сохом ямар ушар удхатайень мэдэдэггүй байгаабди.

— Мэдэхэгүй һаатнай...—гэжэ инженер Иозеф Вавржин илдамаар энеэбхилээд, һонин юумэ хөөрэжэ үгэбэ:

— Манай завод далан жэлэй саана байгуулагдаа юм. Теэд имагтал арадай засагай үедэл ёһотойгоор хүгжэжэ эхилээ. Дайнай дүүрэһэнэй һүүлэхэнээр, оронoй бүхы предприятинуудай, тэрэ тоодо манай заводой гүрэнэй мэдэлдэ үгтэхэдэ хүдэлмэришэд заводойнгоо хуушанай һүлдэ тэмдэгые һэлгэхэ гэжэ шиидэбэ.

Шэнэ һүлдэ тэмдэгынь ямар байха ёһотойб гэжэ ехэл удаан бодоһон юм. Орөһон бүхы дурадхалнууд бригадануудта, цехүүдтэ зүбшэн хэлсэгдээ. Тиигээд һүүлэй һүлдэ мүнөө байгааша һүлдэ тэмдэг абтаа бэлэй. Энэ шэнэ тэмдэг манай предприятиин онсо шэнжэ шанарые эгээл зүбөөр тайлбарилан харуулна.

Сахаригынь хадаа предприяти нэгэ бэшэ, харин олон янзын зүйлнүүдые үйлэдбэрилдэг гэһэн удхатай. Бидэ автомобильнуудһаа гадна, онсо нарин станогуудые, электро-түхеэрэлгэ, мүн бусадшье продукци бүтээдэгбди. **Далинь** хадаа техническэ ухаалан бодолгомнай дэлисэ ехэтэй гэһэн удхатай. Завод хадаа социалистическэ Чехословакиин омогорхол болоно. Техническэ хэрэгсэлэй талаар дэлхэйн автомобильна эгээ түрүү предприятинуудай хэмжээндэ гаранхай. **Нюдэниинь** хадаа заводой продукци эгээ эрхим шанартай, тон нарин нягта гэһэн удхатай. Манай автомобильнуудые хэрэглэһэн бүхы хүнүүд тэдээнэй эрхим һайниие, нарин нягтаар хэгдэһыень тэмдэглэдэг. **Годлинь** хадаа автозаводойхид үйлэдбэриин эгээ түрүү арга метод хэрэглэхые эрмэлзэлдэг гэһэн удхатай.

— Тиигээд мүнөө манай «нюусын» таанарта эли болор хадань цехүүдыемнай хаража, иимэ һүлдэ тэмдэгтэй байжа шадаха байна гүбди, али үгы гү гэжэ байра дээрэнь шиидхэе,— гээд, инженер Вавржин хөөрөөгөө дүүргэбэ.

ДАЛАЙСЫМНАЙ ШЭГЛЭЛ

Автомашинын хэрэгсэлнүүд элдэб цехүүдтэ бүтээгдэдэг. Станогууд металл отолжо, хэблэжэ, мүлижэ, пластмассые нягтаруулан шахажа, детальнуудые никелеэр тон нимгэнээр хушажа байдаг. Һүүлээрнь эдэ бүгэдэ хабсаралгын конвейертэ суглуулагдажа, автомобиль болгогдодог.

Предприятиин технологическа циклтэй бидэ танилсаабди. Прессовэ, куэнечнэ, механическа, инструментальна цехүүдтэ орожо хараад, гагнууриинхидань удаарбабди. Эндэ гагнууршадай бригадир Зденек Тлухоржын хүдэлмэриие һонирхон хараабди. Тэрэ хадаа айхабтар шадамар бэрхээр ажаллажа, хаража үрдишэгүй гэхээр түргэн автомадые ажалдань оруулна. Тиихэдэнь гушан гурбан точкоһоо нэгэ доро алтан ошонууд сасаржа байна. Хэдэхэн секундын туршада кузовай часть бэлэн болоод гарана.

Гальваническа цех соо туйлай ехэнүүд электролитическэ ваннанууд жэрылдэнэ. Эндэ үйлэдбэри дүүрэн хүсөөрөө ажаллана. Теэд эндэ дежурнаһаа бэшэ хэншье үгы.

Эгээ эндэ олон автомадуудай ажаллажа байхыень харахада заводой һүлдэ тэмдэгэй удхань илангаяа элеэр ойлгогдоно.

Гол шэглэлынь эндэ автоматизацилга болоно. Олон түрэлэй ажал энэ заводто хүнэй хабаадалгагүйгөөр хэгдэнэ. Автомобильнууд хайшан гээд будагдадаг юм ааб гэжэ бидэ һонирхобобди. Гэбэшье машина будалгын бүхы ажалые бултыень хаража шадаагүйбди. Автомадай шадамар бэрхэ булад гарнууд кузовуудые барижа абаад, камера худар һэмээхэн табидаг, тиихэлээрнь үүдэниинь нягтаар хаагдадаг байба. Саашадаа юунэй болоһониинь харагдагүй. Электронно аппаратура ехэ хүсэтэй тоогой ашаар шэрые тон нимгэнээр, жэгдэ һайнаар сүршэн будадаг юм ха. Хэдэхэн минута болоод сайбар боро кузов камерын нүгөөдэ тээһээ гаража ерэнэ...

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БАТА БЭХИ

— Манай коллектив Москвагай автомобиль бүтээгшэдтэй үнинэй хани барисаатай,— гэжэ Вавржин хэлэнэ. — Бэшэлсэлгэ, уулзалга, дүй дүршэлөө абалсалга, техническэ консультаци хадаа манай харилсан ажаллалгын зайлашагүй нүхэсэл болонхой. Олон табые хэлэлтэгүй, москвагайхидай бидэнэртэй юугээр туһалжа байһые ошожо харая.

Инженер бидэниие хабсаралгын цехтэ оруулаад, главна конвейерэй туршалгын стендын хажууда абаашаба.

— Эгээ энэ автоматизацилһан түхеэрэлгые Московско бага литражна автомобиль бүтээлгын заводой чертежоор хабсараабди.

Мүн Москвагай нүхэдүүд эмульсиһаа гарай гэмтэхэ ябадал зайсуулхын тула биологическа перчатка бэлэдхэхэ технологи бидэндэ үгөө. МЗМА халуугаар хэблэдэг хэбүүдые Чехословакида үгэжэ байдаг.

Манайхин баһал өөһэдынгөө арга дүршэлые москвагайхидта дуратайгаар үгэжэ байдагбди. Кузовуудай нюур талые жэгдэлэн жэлэдэг «Упон» гэжэ мастикын рецепт Москва эльгээбди. Бусадшье шухала зүйлнүүдые эльгээжэ байдагбди.

Яна Голасовагай хүтэлбэрилдэг социалис ажалай бригадатай Млада Болеславта танилсаабди. Бригадирынь Москвагай Клавдия Фатинатай олон жэлэй туршада хани ёһоор харилсана. Ажалай түлэг дундаа ябажа байхада бидэ энэ участогта ерээбди. Яна Голасова «Фаворит» гэжэ шэнэ машинын кузовые үнгэлжэ байба. Забһарлалгын үедэ Янада хандажа, өөр тухайдаа, бригада тухайдаа, Москвагай хүдэлмэришэдтэй хани ёһоор харилсадаг тухайдаа хөөрэхые хүсэбэбди.

— Манай бригадада долоон эхэнэр, гурбан эрэшүүл хүдэлнэ. Халаан соогоо бидэ 42 кузов үнгэлнэбди. Энэмнай заводой сүүдхын программын табанай нэгэн шахуу юм. Эбтэй эетэй ажабайдагбди, хамтадаа театрта ходо ошодогбди, бултадаа арадай университедтэ һуранабди. Клубта ошожо поэдүүдэй шүлэгүүдээ уншахыень шагнаха ехэ дуратайбди. Үянгата, һайн шүлэгүүдые уншахадань нюдөө анижархёод шагнажал, шагнажал һууххаар байдаг... Бидэ эхэнэрнүүд дайнай үедэ ехэ туляа, зобоо бэлэйбди. Анна Красинаешье абаад үзэхэдэ, ехэл зобоо һэн даа...

Анна хүхюу хөөрүү басаган байгаа, дуу дуулаха, танца хатарха дуратай һэн. Арбан наиматай болоод, 1938 ондо хадамда гараа бэлэй. Гэбэшье залуу айлайхи удаан жаргаагүй. Гэрлэһээр зургаан недели болоод байтараа нүхэрынь доболһон гитлерэйхидһээ хилээ хамгаалалсажа байһаар гранатын түгдэрхэйдэ толгойгоо шархатажа, хэтэдээ һохор болоо һэн. Анна зобоо даа. Үбшэн нүхэр, нарай үхибүүн, али бүхы юумээр дуталга... Гэбэшье тэрэ зоригоо хухараагүй. Оронойнгоо сүлөөлэгдэжэ, арадай засагай тогтоходо нүхэртэнь пенси үгтэжэ, байдалынь хүнгэрөө. Уданшьегүй Анна заводто хүдэлдэг болоод, мүнөө хүрэтэр эндээ ажаллана.

— Үхибүүдээ хүмүүжүүлхэдэнь Красинада бидэ бүхы бригадаараа туһалаабди,— гэжэ Голасова хэлэбэ.— Энэшье хэрэгтэмнай московско хани эхэнэрнүүднай бидэндэ дэмжэлгэ үзүүлээ. Тэдээнэй үнэн сэдьхэлэй бэшэгүүд Анные урмашуулдаг, зоболонгоо диилэхэ хүсэ үгэдэг байгаа. Манай хани барисаан Чехословакиие сүлөөлхын түлөө ами наһаяа зорюулһан совет сэрэгшэдэй шуһаар гагнагданхай. Дахяад хэзээшье дайн бү болоһой, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай наран хэтэдээ яларжа байһай гэжэ хүсэнэбди.

Н. САПРЫКИН,
АПН-эй тусхай корр.
Млада Болеслав.

Мүнөөдэр эстафета

ЗАЛУУШЬЕ ҺАА, ЗОНДОО ХҮНДЭТЭЙ

Римма Пагбаевна гэһэн нэрэ обог Дэрэстэйн дунда һургуулиин багшанарай таһалга соо байхадаа оло дахин дуулаа һэм. «Байза энэ хэн гээшэ байгаа хаб? Хэрбээ энэ хүн тухай иимэ энэрхы зулгыгаар багшанарай хөөрэлдэдэг юм һаа, коллективэйнгээ, мүн эндэхи нютагай арад зоной дунда хүндэтэй болоһон, хуушанай багша байгаа ёһотой гэжэ һанабабди.

Завуч Людмила Геннадьевна Цыбиковатай хөөрэлдэжэ һууһаар байтарнай нэгэ залуухан багша орожо ерэбэ. «Римма Дымбрылова»—гээд Людмила Геннадьевна тэрэниие бидэнтэй танилсуулба. Тиигэжэ тус һургуулиин залуу багшанарай нэгэн Римма Пагбаевна Дымбрыловатай танилсаа бэлэйбди. Энэ нүхэрнай багшаар түрүүшынхеэ эндэ хүдэлжэ байһан байба. Гэбэшье хэшээлээ һайнаар, һонирхолтойгоор үнгэргэдэгөөрөө, үхибүүдтэ илдам зөөлэнөөр, тэрэ зуура шанга эрилтэтэйгээр хандадаг һэн тула бусад нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоо. Һурагшадай эхэ, эсэгэнэрыньшье мүн лэ тэрэниие хүндэлдэг байха юм. «Манай үхибүүдые Римма Пагбаевна һайнаар һургадаг» — гэжэ тэдэнэр омогтойгоор хөөрэлдэдэг.

Нэрээшье Римма Дымбрыловагай хүтэлбэрилдэг 4 «а» класс һуралсалайнгаа талаар Дэрэстэйдэ түрүү һуури хододоо эзэлдэг. Олонхи һурагшадынь «һайн», «бүри һайн» гэһэн сэгнэлтэтэйнүүд.

Гэбэшье эдэнэр гансахан һуралсалайнгаа талаар суурда гараһан бэшэ юм. Эдэнэр уран һайханай бүлгэмдэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэдэнэр январь һарада болоһон үхибүүдэй уран һайханай олимпиадада хабаадажа, хатар, дуу, һонирхолтой зүжэг наада табиһанайнгаа түлөө 1-дэхи һуури эзэлжэ, шанда хүртөө бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо тиимэшье үни саг үнгэрөөгүйл. Гэбэшье энэ үе соо Римма Дымбрылова һурагшадтаяа хамта Зэдын аймагай олохон ажахынуудаар ябажа, һонирхолтой, гоё һайхан зүжэг наадаараа эндэхи колхознигуудые, совхозой хүдэлмэришэдые оло дахин баясуулаа. Маанюр, Галын очи, Петропавловска болон бусад нютагуудта эдэнэй хонгёо дуун, хүхюу солбон хатар наадан зэдэлһэн лэ байха.

Мүнөө хаа хаанагүй поли дээрэ трактор агтын дуун ханхинажа, үндэр баян ургасын түлөө тэмсэл эхилбэ. Дэрэстэйн, Борьёогой үргэн уужам тала дайдаар үдэршье, һүнишье илгаагүй ажалай халуун амисхал огто таһарнагүй. Эндэхи механизаторнууд эртынгээ тарилгые агрономическа заабариин ёһоор богонихон болзор соо эрхим шанартайгаар дүүргэхэ гэжэ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Тиигэбэшье эдэнэр ажал хүдэлмэридөө дашуураад амархаяашье мартажархидаг зон бэшэ ха юм. Халаанайнгаа һүүлээр эдэнэр лекци, хөөрэлдөөнүүдые шагнадаг, киношье харадаг байна. Мүн баһа өөһэд хоорондоо шатар, домино наададаг, дуу, хүгжэмэйшье аялга эндэ зэдэлээд лэ абадаг.

Хэрбээ энэ үедэ тус нютагай ямар нэгэн полевой стан дээрэ буряад хубсаһа үмдэһэн бишыхан үхибүүдые хараа һаа, энэмнай Римма Пагбаевнагай агитбригада концерт харуулхаяа ерээ гэжэ тэрэ дороо ойлгохол байхат. Юундэб гэхэдэ Римма Пагбаевна мүнөө һурагшадтаяа хамта хүдөө нютагуудаар ябажа, механизаторнуудта, колхознигуудта, совхозой хүдэлмэришэдтэ зүжэг наада харуулна.

Ц. БАБУШЕЕВ.

Зураг дээрэ: Дэрэстэйн дунда һургуулиин һурагшад «Октябрьский» совхозой клубай сценэ дээрэ наада табяа. 1. Дуушадай бүлгэм Ленин тухай дуу гүйсэдхэжэ байна. 2. Буряад арадай хатар наадана.

Авторай фото.

Зэдэ.

ТОБШОХОНООР

✦ **Энэ жэлэй үнгэрһэн үе соо республикын киногой хүдэлмэрилэгшэд һайнаар хүдэлмэрилжэ, үргэн экрантай кинотеатрнуудые болзорһоонь урид ашаглалгада оруулба. Жэшээнь, Галуута-Нуур городто, Улаан-Үдын «Луч», «Сэлэнгэ» кинотеатрнууд, Серовой нэрэмжэтэ, Ивалгын культурын байшангуудта тиимэ кинотеатр нээгдээ. Тэрэшэлэн һургуулинуудта 9 кинотеатр олониитын хабаадалгатайгаар нээгдэһэн байна.**

✦ **Улаан-Үдын мяханай комбинадай шубуунай үдэ болбосоруулдаг цех нёдондо 20000 подушка республикынгаа худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта үгэһэн байха юм. Тус цех мүнөө жэл 35000 подушка гаргаха түсэбтэй.**

Энэ комбинадай арад зоной хэрэглэмжэ хангаха цех малай эбэр болон яһаар, дэлһэ, һүүлээр элдэб зүйлэй эдлэлнүүдые бүтээн гаргана. Жэшээнь, тэндэ һам, дотор хубсаһанай шагта, шэрын бирэ, хубсаһанай хюуза гэхэ мэтэ бүтээгдэнэ. Дурсагдаһан цех байгша оной 1-дэхи кварталда 1.5 миллион шагта, 12 мянган хэһэг хюуза, бирэ, 16 мянган һам үйлэдбэрилэн гаргаһан байна.

«ЭРДЭМ» СОВХОЗОЙ ЭРХИМҮҮ[Д]

НИИТЫН ЭДЭБХИТЭ

Галина Анатольевна Честокина Шэнэһэтэ тосхондохи клубые даагшаар хүдэлдэг юм. Тэрэ совхозой хүдэлмэришэдэй, гэр бүлэнэрэйнь дунда ниитэ-политическэ ойлгууламжын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулдаг. Үдэшэ бүри гэхээр клубтаа кинокартина харуулдаг, лекци эмхидхэдэг байна. Тэрэнь досоогоо ариг сэбэр байхаһаа гадна, шэнэ шэнэ плакат, уряа лозунгнуудаар шэмэгдэнхэй.

ОРОЛДОСОТОЙ НАЙМААШАН

Совхозрабкоопой Шэнэһэтын эдеэ хоолой магазинда ороо һаатнай, таниие илдамхан шарайтай наймааша эхэнэр угтаха. «Танда ямар юумэн хэрэгтэйб?..» Үгышье һаа: «Мүнөөдэр мяхан үгыл даа, үглөөдэр ерээрэйгты — заатагүй асарһан байхабди» — гээд тэрэ харюусаха. Энэмнай нютагтаа мэдээжэ болоһон наймаашан Долгоржап Бабуева гээшэл даа. Тэрэ арад зондо эд бараа наймаалха һара бүриин даабариие 110—120 процент дүүргэнэ. Мүнөөшье нүхэр Бабуева айл аймагһаа үндэгэ худалдажа абаха түрүүшын кварталай түсэбые 120 процент дүүргэжэ, совхозрабкоопой правлениин үмэнэһөө мүнгэн шанда хүртэбэ.

ПЕНСИОНЕРЭЙ ХУБИТА

Иннокентий Александрович Братеньков үндэр наһатай боложо, пенсидэ гараһаар үнинэй юм. Гэбэшье тэрэ ажал хүдэлмэри[...] гүй, гэртээ миин һуужа ша[...] гүй. Шадалайнгаа зэргээр [...] кентий Александрович тура[...] хоздоо туһалдаг, жэжэ бож[...] дэлмэри бүтээдэг байна.

Энэшье жэл нүхэр Брате[...] Нарин гэжэ бишыхан г[...] хаажа, тошон ехээр хал[...] Дулаан боложо, гол горход[...] дахатай адли Иннокентий А[...] сандрович сабшалан уһалжа [...] лээ. Мүнөө энэ үбгэжөөл 20[...] гектар сабшалан уһалжа д[...] хэеэ байна. Иннокентий Але[...] дрович эндэһээ гектарай 12[...] центнер һайн шанартай үбһ[...] ряажа абаха зорилготой.

ЭРХИМ ТУГАЛШАН

Долгоржап Бочиктуева ду[...] ехэтэй малшан. Тэрэ һүүл[...] дэн жэлэй туршада тугалша[...] хүдэлнэ. Мүнөө нүхэр Бочикт[...] һая түрэһэн 46 тугалну[...] түлжүүлнэ. Тэдэндээ хэмэ[...] уулгана, минеральна болон [...] ехэтэй бусад тэжээлнүүдые [...] гээр үгэнэ. Мүн хашаа хорё[...] хододоо ариг сэбэрээр байлга[...] сэлмэг дулаан үдэрнүүдтэ [...] галнуудаа газаашань, сэбэр а[...] та гаргадаг.

Иигэжэ үнэн зүрхэнһөө о[...] доһонойнь ашаар тэдэнэйнь [...] бүриинь шэгнүүр сүүдхэдээ 6[...] 700 граммаар нэмэнэ.

Д. ЛОПИЛОВ,
хүдөө бэшэгш[э]

ОАР ХҮНДЭТЭ АЙЛШАНИИЕ ХҮЛЕЭНЭ

КАИР, майн 8. (ТАСС). «Александри Хрущевые амаршална», «Каир Хрущевые амаршална»— эдэ лозунгнуудые хаа хаанагүй: үйлсэнүүдтэ, заводуудта, эмхи зургаануудта хаража болохо байна.

«Н. С. Хрущев үглөөдэр Александрида ерэхэнь», «Тэрэниие баяр баясхалантайгаар угтахань» гэһэн гаршагуудтайгаар Каирай газетэнүүд түрүүшынгээ хуудаһануудые барлаһан байна.

«Хүндэтэ айлшан, арадай дундаһаа урган гараһан агууехэ ударидагша» гэһэн гаршагтай статья «Аль-Гумхурия» гэжэ газетэ Н. С. Хрущевой ажабайдал, ажал ябуулгада зорюулан толилоо.

Египедэй революци илалта туйлаһандаа Хрущевто тон ехэ уялгатай гээд «Аль-Ахрам» газетын главна редактор М. Х. Хейкал мүнөөдэр недели бүридэ гаргадаг шэнжэлэл соогоо бэшэһэн байха юм.

«Империализмтай, хархис этэгээдүүдтэй, экономическа гээгдэлтэй хэдэг тэмсэлыемнай, эрхим һайн ажабайдалай түлөө тэмсэлыемнай Советскэ Союз шууд сэхээр дэмжэһэн байгаа. Советскэ Союзтай маниие холбодог хани барисаанай эшэ үндэһые баруун оронуудай политигууд мүнөөшье хүрэтэр ойлгожо шададаггүй. Эдэ эшэ үндэһэнүүд мүнөө хүн бүхэндэ элеэр харагдана» гээд «Аль-Гумхурия» газетын главна редактор Ибрагим Навар онсолон тэмдэглэнэ.

Н. С. Хрущевой аяншалга манай арадуудай хоорондохи хани барисаа үшөө ехээр бэхижүүлхэ гээд «Аль-Гумхурия» газетэдэ шэнжэлэгшэ Гамаль Селим бэшэнэ. Энэ аяншалга хадаа эб найрамдалай, хүнэй аша туһын, эрхэ сүлөөгэй аша туһын түлөө тэмсэлдэхи замда шэнэ үеын эхилһэнэй тэмдэг болоно гээд шэнжэлэгшэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

Ээрхэг түримхэй шэнэ ааша

НЬЮ-ЙОРК, майн 8. (ТАСС). Урда Вьетнамай 13 хуягта машина үсэгэлдэр Камбоджын газар дээрэ ороод, 3 километр хүрэтэр гүнзэгырөө гээд Камбоджын армиин түлөөлэгшэд соносхоо. Хилые дабагшад хүдөөгэй өөрыгөө хамгаалгын постдо, удаань Камбоджын Таей гэжэ тосхондо (Свай-Риенг провинци) добтолһон байна. Кханиин бүлэгэй солдадууд тосхоной 5 хүниие, хүдөөгэй өөрыгөө хамгаалагшадай постын нэгэ гэшүүниие алаһан байна.

Тулалдаанай болоһон газарта ерэхыень ажаглалта, хиналтын талаар уласхоорондын комиссиин гэшүүдые, тэрэшэлэн корреспондентнүүдые Камбоджын правительство уряа гээд Ассошиэйтед Пресс агентство мэдээсэнэ.

ХИЛЫН САА НАҺАА

Замбуулинай дай[дые] шэнжэлхэ талаа[р] конференци

РИМ, майн 8. (ТАСС). Зам[...] най дайдые шэнжэлхэ элдэб ас[...] нуудые зүбшэн хэлсэхын тула[...] дэмтэд-мэргэжэлтэдэй конфе[...] мүнөөдэр Флоренцидэ нээгдэ[...] буулинай дайдые шэнжэлэн [...] талаар уласхоорондын [...] (КОСПАР) тус конференциие [...] һан байха юм.

Советскэ Союзһаа академик [...] Благонравов түрүүтэй эрдэмтэд[...] легаци конференцидэ хабаад[...]

КОСПАР-та хабаададаг орон[...] 1963 ондо замбуулинай дайдые [...] жэлхэ талаар хэһэн хүдэл[...] дүнгүүд тухай элидхэлнүүдые [...] ренци шагнаха байна.

Дэлхэйн элдэб оронуудай за[...] линай дайдые шэлжэлхэ талаар [...] гаран мэргэжэлтэд Флоренц[...] конференцидэ ерээ.

НЕМЕЦ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР

БЕРЛИН, майн 8. ТАСС-ай корреспондентнүүд В. Селиверстов, В. Чернышев иигэжэ мэдээсэнэ:

Фашизмһаа немец арадые Совет Армиин сүлөөлһэн үдэрһөө хойшо 19 жэл гүйсэһэнэй ойе Германиин Демократическа Республика мүнөөдэр тэмдэглэхэнь. Городууд болон тосхонуудай үйлсэнүүд, талмайнууд һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Предприятинуудай, гүрэнэй эмхи зургаануудай, һургуулинуудай байшангууд дээрэ Улаан тугууд, ГДР-эй болон СССР-эй гүрэнэй тугууд намилзана. Лозунгнууд болон плакадууд, Советскэ Союзтай хани барисаа бэхижүүлхые уряалһан уряанууд харагдана.

Түүхэтэ ушарые тэмдэглэхын тулада баярай суглаанууд, СССР-һээ ерэһэн үйлэдбэриин новаторнууд болон мэргэжэлтэдэй делегацинуудтай, Совет Армиин сэрэгшэдтэй уулзалганууд республика дотор хаа хаанагүй болоно. Германо-советскэ хани барисаанай заншалта недели эхилээ. Совет фильмнүүдэй фестиваль мүн лэ эхилһэн байна.

Немецко-фашистска булимтарагшадтай болоһон байлдаануудай үедэ наһа бараһан совет сэрэгшэдэй дурасхаалые ёһолон хүндэлхын тулада Берлинэй Трептов-паркда ниислэлэй элдэб районуудай ажалшад мүнөөдэр ерээ. Германиин Нэгэдэмэл социалис партиин хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад, правительствын болон Гүрэнэй Соведэй гэшүүд, демократическа партинуудай, ниитын организацинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Германиин компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Рейман паркда ерээ. СССР-һээ ГДР-тэ байдаг элшэн сайд П. А. Абрасимов, Германидахи бүлэг совет сэрэгүүдэй главна командалагша армиин генерал И. И. Якубовский, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн С. О. Прицкий түрүүтэй советскэ делегаци, гадаадын оронуудай дипломатическа түлөөлэлгын зургаануудые толгойлогшонор эндэ байлсаа.

Совет сэрэгшэдэй памятнигай дэргэдэ веногууд табигдаһан байна.

В. Штоф, Э. Хонеккер, И. Дикман, Э. Корренс, ГДР-эй бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад мүнөөдэр советскэ посольстводо ороо.

Һайн сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө совет арадта, Коммунис партида, Советскэ правительствада В. Штоф СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихтын, республикын бүхы хүн зоной зүгһөө гүнзэгы ехэ баясхалан хүргөө, үнэн зүрхэнэй амаршалга дамжуулаа. Социализм болон коммунизм байгуулгада, эб найрамдалай, уласхоорондын коммунис хүдэлөөе бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союзтай ГДР-эй бата нэгэдэлтэй байһыень тэрэ онсолон тэмдэглэһэн байна.

АРХИ АРБАН ГУРБАН ЖОЛООТОЙ

Сүүд дээрэһээ

Архиин дүлэндэ нэрбүүлшэһэн манхагар толгой, үхэһэн хониной нюдэд шэнгеэр газар тэнгэриеэ илгаруулхаяа болишоһон һогтуу нюдэд... Үшөө нэгэ зуун грамм барижархёо һаа, зосоом «ханхигар гоё» болохо һэн гэжэ тэрэ хүн домоглоно. Архишье олдобо. Тэрэнэйнгээ гашуун нялуунииe мэдэхээ болишоһон тэрэ хүйхэр гудамхин ууна. Ай даа, толгойшье шууяшаба. Үглөөдэр бодоод, һамганһаа гү, али хэнһээшьеб асууха байха: «Нүхэр аа, бишни үдэшэ мэдээгээ табижархёоб, аашалаа яагаагүй бэзэб?»

Иимэл харюусалгагүй ябадалай хойшолон гээшэмнай гай тодхор ехэтэй. Архиин һогтуугаар хүнэй ами наһанда хоро хэһэн Хавронов гэгшэ сүүдэй урда зогсоно. Хэдэн хоногой урда һүни тэрэнэй хэһэн муухай ябадал зэбүүрхэл түрүүлнэ.

Заһабарилгын заводой УКС-ын предприятиин электромонтажник Филипп Федоров гэгшэ «һайн» нүхэр Хавроновтой суг архидаад, һүни орой ЛВРЗ-эйн парк тээһээ ябажа ябатараа, хэдэн басагадтай ябаһан Иван Исаев гэгшэтэй наншалдажа эхилээ. Хавронов гэгшэнь урдахи хойтохиёо мэдэхээ болижо, залуу хүбүүн Исаевые ехээр шархатуулаа.

Гэмэ зэмэтэйгээ мэдэрһэн хулиганuудай далда орохые һэдэбэшье, милициин хүдэлмэрилэгшэдэй хёрхо холо ошожо шадаагүй. Зэмэтэдшье баригдахань баригдаа, теэд һаяхан ажабайдалай үргэн замда гаража ябаһан залуу хүн Иван Исаев больницада мэдээ оронгүй наһа барашоо.

Хавронов Федоров хоёр гэр бүлэтэй, бүдүүн, томоотой хүнүүд шэнги. Теэд өөрынгөө ябадал, харюусалга, хойшолон тухай тэдэнэр юуншье гэжэ бодожо үзөөгүй. Архиин дүлэндэ манарһан толгойдонь ёһотой хүнэй зааханшье мэдэрэл, бодол, сэдьхэлэй үгэ түрөөгүй. Мүнөө тэдэ хоёр сүүдэй урда зогсоод, зэмэеэ мэдэрэн хайра тухай гүйнэ. Үгы даа, эрхэтэн Хавронов, тэрэнэй муухай ябадалые далдалхые хүсэһэн Федоров, хайра тухай хэлэхэ эртэ. Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэжэ мэдэхэ ёһотойт. Хүн бүхэн өөрынгөө ябадалые шүүмжэлжэ, буруу зүб тухайгаа бодожо үзэдэг юм бэшэ аал?

Арадай сүүд тэдэниие хатуугаар хэһээбэ. Хавронов гэгшэ арбан жэлээр, Федоровынь нэгэ жэлээр эрхэеэ хаһагдаба.

Республикын Верховно сүүд арадай сүүдэй приговорые хубилгангүй, хүсэндэнь орхибо.

П. СЫРОМЯТНИКОВ,
Улаан-Үдын Железнодорожно районой милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэ.

Сагаан үларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр республика доторнай бага зэргэ үүлтэй байха, бороо орохогүй. Баруун хойноһоо һулашагаар һалхилха. Байгал шадарай болон хойто аймагуудаар 12—17, бусад аймагуудай нютагуудаар 20—25, Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 1—3, үдэртөө 22—24 градус дулаан болохоор хараалагдана.

Майн 11—12-ой үдэрнүүдтэ республикын газар нютагууд дээрэ бага зэргэ үүлэтэйшэг, энэ үеын һүүлшын хахадта зарим нютагуудаар бага зэргэ бороо орохо, баруун хойто зүгһөө шангашаг һалхитай байха болоно. Республикын хойто нютагуудаар һүниндоо 0—5 градус хүйтэн, үмэнэ зүгэй нютагуудаар 0—5 градус дулаан, үдэртөө хойто аймагуудаар 10—15, урда зүгэй аймагуудаар 16—21 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редактор Ц. О. ОЧИРО[В]

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур.
1964 оной майн 10.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У[дэ], улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редак[]тора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-3[...], отделов: сельскохозяйственного производства и парти[йной] жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и парт[ий]ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес[кого] — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсел[ько]ров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и перев[о]дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ типография управления по печати при Сове[те] Министров Бурятской АССР.
Н00110. Зак. № 476.